

Sociionomen

FORSKNING: UNGAS VÅLD MOT SINA FÖRÄLDRAR

EN TIDNING FRÅN AKADEMIKERFÖRBUNDET SSR

#5
2025

VERKTYG

Så lotsar Talita kvinnor ut ur prostitution

TEMA

Svårt för kommuner att leva upp till behörighetskrav

"Jag har redan utplånat mig själv för att försöka hjälpa honom."

UPP UR DJUPET

När sonen dömdes till ett långt fängelsestraff fattade **Pernilla Pernsjö** ett beslut: Nu behövde hon distans.

Skyddade boenden & stödboenden

Vi erbjuder placering i skyddade boenden
och stödboenden för familjer och
ungdomar från 18 år.

För placeringsförfrågningar,
ring oss på 070 108 15 15.

Hos oss får du alltid en trygg placering!

Hemstaden

Trygghet & omtanke för hela familjen

3 råd till regeringen inför nya SoL

Nu är det dags för skarpt läge. Den 1 juli börjar nya socialtjänstlagen att gälla. Äntligen! Förebyggande arbete, vetenskap och beprövad erfarenhet, ökad tillgänglighet och insatser utan behovsprövning – få kan ha undgått de viktigaste rikttningsändringarna. För trots att lagen klubbades i riksdagen först för någon månad sedan har omställningsarbetet pågått under lång tid, och än finns mycket kvar att göra.

Att i grunden förändra en så komplex verksamhet som socialtjänsten tar tid. Därför är det så viktigt att socialtjänsten får arbetsro och rätt förutsättningar att klara omställningen. Så ser det tyvärr inte ut just nu. Samtidigt som nya SoL ska införas fullständigt haglar det andra förändringar som påverkar förutsättningarna för det sociala arbetet. Och tyvärr inte alltid till det bättre.

Så här kommer, i all ödmjukhet, några råd till regeringen:

1. LÅT BLI SEKRETESSEN

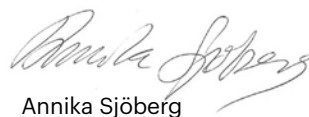
Socialt arbete bygger på förtroende. För att socialtjänst och kuratorer ska kunna stötta i ett tidigt skede måste invånare våga berätta vad som tynger dem. Om den informationen kan spridas vidare kommer färre våga be om hjälp.

2. LYSSNA PÅ FORSKNINGEN

Nu har vi en lag som säger att socialtjänstens arbete ska utgå från vetenskap och beprövad erfarenhet. Låt det gälla även regeringens arbete, särskilt på det brottsförebyggande området. Den forskning som finns behöver få genomslag i politiken, och när vi inte vet behöver vi ta reda på vad som faktiskt fungerar. Det är Sverige inte så bra på, enligt en rapport från Vetenskapsrådet. "Som att styra ett skepp och blunda samtidigt.", kommenterade Amir Rostami, professor i kriminologi, resultatet. Det brukar sällan gå bra.

3. LÄGG PISKAN LÅNGT NER I VERKTYGSLÅDAN

Kontroll, straff och tvång är en del av socialtjänstens verktygslåda. Så behöver det vara. Samtidigt ligger det i allas intresse att dessa maktmedel används så lite som möjligt. Såväl forskning som professionens erfarenhet är entydig: bäst resultat får man genom att bygga tillit och goda relationer.

Annika Sjöberg
Chefredaktör

Socionomen

Socionomen är Sveriges ledande oberoende tidskrift för kvalificerat socialt arbete och psykoterapi. Den är prenumererad och utkommer med åtta nummer per år. Ägare är Akademikerförbundet SSR. Tidskriften Socionomen, A4, Bondegatan 21, 116 33 Stockholm
Besök: Bondegatan 21

Socionomen ansvarar ej för inskickat material som inte är beställt.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**

Annika Sjöberg
0706-58 88 95
annika@socionomen.se

**DIGITAL REDAKTÖR
& REPORTER**

Tommy Johansson
0702-17 74 54
tommy@socionomen.se

ART DIRECTOR

Louise Bååth
louise@a4.se

SKRIBENTER

Tommy Johansson
Karin Herou
Anne Ralf Hållbus
Fredrik Rubin
Therese Johansson
Viktoria Myrén
Fredrik Söderlund
Annika Sjöberg

REDAKTIONSRÅD

Socionomen har två redaktionsråd, ett bestående av forskare och ett med yrkesverksamma socionomer. Mer information finns på socionomen.se.

FOTO OMSLAG
Ylva Sundgren

PRODUKTION
A4 Text & Form

SOCIONOMEN.SE

Nyheter och fördjupning om
socialt arbete och psykoterapi

PRENUMERATION

Akademikerförbundet SSR
08-617 44 00, knappval 5
prenumeration@akademssr.se
Prisuppgifter och info finns på
socionomen.se/prenumerera/

ANNONSBOKNING

AdSales Group AB
Carl Turving
carl@adsales.se
073 - 590 25 32
Utgivningsplan på
socionomen.se/annonsera/

TRYCKERI

Norra Skåne Offset,
ISO 14001- och
ISO 9001-certifikat.
Socionomen finns även som
taltidning. Kontakta redaktionen
för information.

06 I KORTHET

Aktuellt: Fyradagarsvecka har gjort socialarbetare i Göteborg "lyriska".

16 FÅ FÅR SKYDDAT BOENDE

Tendens: Förvirring och förseningar i spåren av tillståndsplikten för skyddade boenden.

18 RÄTT KOMPETENS

Tema: Många kommuner har svårt att leva upp till kraven i behörighetsregleringen. Samtidigt haltar tillsynen.

30 PERNILLA PERNSJÖ

Mötet: Hennes son blev "Foxtrots bombmakare". Nu har hon slutat utplåna sig själv för att rädda honom.

Pernilla Pernsjös son blev gängkriminell.

FOTO: YLVA SUNDREIN

Inget svar från IVO om behörighet granskas vid tillsynsärenden.

ILLUSTRATION: JENS MAGNUSSON

40 STÖD UT UR PROSTITUTION

Verktyg: Stödsamtal och traumabehandling är två viktiga delar i Talitas program för kvinnor i prostitution.

44 CYKLAR FÖR FORSKNING

Bildreportage: Forskaren Oskar Jonsson cyklar 120 mil på tandemcykel för att sprida forskning om äldre.

53 UNGAS VÅLD MOT FÖRÄLDRAR

Forskning: Vanligt att unga som slår och kränker sina föräldrar visar ny svensk forskning.

DESSUTOM I SOCIONOMEN

38 C-UPPSATSTÄVLINGEN 58 DEBATT
60 SETT, LÄST, HÖRT 62 KRÖNIKA

28 maj, 2025. I flyktinglägret al-Shati, väster om Gaza city, väntar barn i kön till matutdelningen. Bristen på mat i Gaza är akut och FN har uttalat en skarp varning om det humanitära nödläge som råder. Som alltid i väpnade konflikter drabbas barnen hårt.

Barnen som deltagit i novelltävlingen får sina diplom i Gaza.

Novelltävling gav röst åt Gazas barn

BILDEN. "Kommer jag att dö hungrig som min katt?" Orden är 11-åriga Malak al-Tarshawis. Hon bor i Gaza och vann nyligen en novelltävling anordnad av Amil Sarsour, palestinier bosatt i Uppsala, och hans vän Rezek al-Munza'an an som bor i Gaza. Syftet var att hjälpa barnen att sätta ord på sina upplevelser under kriget. En kommitté bildades på plats i Gaza och de reste runt till skolor och tältläger för att ordna skrivsessioner. De fick jobba hårt för att få fram papper och pennor till barnen. Flera gånger skingrades barnen då de tvingades fly och det var svårt för dem att hitta skrivro. Men till slut fanns 113 berättelser. Några av dem har samlats i boken *Här var vårt hus*.

FOTO: SHROUQ DOGHMOSH

Aktuellt

TEXT: TOMMY JOHANSSON

FOTO: GETTY IMAGES

Dyrt med tillfällig hemtjänst för semesterkommuner

HEMTJÄNST. En av tre kommuner som utför hemtjänst till de som flyttar ut till sina fritidshus under sommaren får ökade kostnader. Det visar en ny kartläggning från Socialstyrelsen.

Kostnaderna utgörs av långa restider, rekrytering av extrapersonal och fler övertidstimmar. De ökade kostnaderna gör ofta att ersättningen från de äldres hemkommuner inte räcker till.

– Särskilt dyrt kan det bli för kust- och skärgårdskommuner där fast broförbindelse saknas och hemtjänstpersonalen kan behöva ta färja till sommarhus ute på öarna. Det gör att kostnaderna blir betydligt högre än normalt, säger Charlotta Fagerstedt, utredare på Socialstyrelsen.

Kartläggningen gjordes från hösten 2023 till hösten 2024. Under den perioden utförde drygt hälften av landets kommuner tillfällig hemtjänst.

Vanligast förekommande var det just i kommuner nära kustlandskapen: Bohuslän, Halland, nordöstra Skåne, Blekinge, Öland och Stockholms skärgård.

– Det man framför allt påpekar är att förberedelse tiden för att kunna erbjuda fler personer hemtjänst inte räcker till, men även att fritidshusen har lägre standard och inte alltid är anpassade efter de behov som de äldre personerna har, säger Charlotte Fagerstedt.

70%

av personer med ätstörningar ser en koppling mellan sexuella övergrepp och ätstörningar. Det framgår i Stora-systerrapporten 2025.

Arbetsförmedlingen vill att fler aktörer kliver fram

ARBETSLÖSHET. Är de som står längst bort från arbetsmarknaden verkligen Arbetsförmedlingens ansvar? Det är en fråga som myndigheten ställer sig i projektet "Uttömda möjligheter".

Enligt uppdragsbeskrivningar som tidningen Arbetsvärlden begärt ut från Arbetsförmedlingen så är det människor "utan progression" som ska ses över.

Therese Lindström, enhetschef för arbetsmarknadsinsatser på Arbetsförmedlingen, förklarar att det ingår i projektet att ta reda på vilka människorna som saknar progression är.

– Vi vill inte låsa oss vid antal och grupper, då kan vi hamna i antaganden som leder oss fel. Och missa vad vi behöver förbättra, säger hon till Arbetsvärlden.

Ett exempel på personer det skulle kunna handla om är människor med "ohälsa", säger Therese Lindström.

– Vi kan inte erbjuda den vård som krävs för att personen ska nå de krav som arbetsmarknaden ställer. Då är det jätteviktigt att vi är tydligare mot de aktörer som behöver kliva fram om att vi inte kommer längre.

FLER NYHETER FÖLJ FLÖDET
PÅ SOCIONOMEN.SE

”Jag vill inte att läsaren ska komma undan”

För socionomen Tina Trender är uppfattningen om godhet och ondska ett återkommande tema. Så även i nya spänningsromanen *Allt är perfekt*, som utgår från en situation hon själv hamnade i som tonåring.

Att som tonåring följa med en främmande man för att festa på en husbåt är inte vad man skulle kalla en bra idé. Ändå var det just det som Tina Trender och hennes flickvän gjorde när de var tonåringar.

– Det var inget farligt som hände på den där båten, det var mest kul, säger Tina Trender i dag, många år senare.

– Men när jag tänker tillbaka på den där händelsen kan jag bli lite förfärad över vad som hade kunnat hända.

Tina Trender är utbildad socionom och arbetar som kurator på en ungdomsmottagning. Vid sidan av det skriver hon böcker. I sin senaste spänningsroman, *Allt är perfekt*, har hon inspirerats av husbåtshändelsen och skapat ett alternativt och betydligt mörkare händelseförlopp.

– Mina tankar spann i väg och jag fick upp bilder av två andra tjejer på en husbåt där något går väldigt fel, säger hon.

Den händelsen utgör kärnan i boken; en episod från det förgångna som bubblar upp till ytan många år senare. Boken följer Linn som lever ett till synes perfekt liv. Tills en vän från förr, Eivi, tar kontakt och plötsligt hotar hela Linns tillvaro.

Allt är perfekt utspelar sig till stora delar i sjukhusmiljö, mer specifikt på förlossningen där Linn jobbar som barnmorska. För att få till skildringarna på bästa sätt har Tina Trender intervjuat sina barnmorskekollegor.

– De har fått berätta om hur det är att jobba på förlossningen, vad som är trovärdigt och vad som inte är det. Vad finns det till exempel för läkemedel som skulle kunna bli stulna, säger hon.

Att du själv är kurator, lyser det på något sätt igenom i boken?

– Ja, jag tänker att det nog påverkar vissa teman som jag tar upp. Våld och övergrepp till exempel, som jag mött i mitt arbete som kurator.

Precis som i Tina Trenders debutroman, *En bra man*, är huvudkaraktären i den nya boken en komplicerad person. Det har blivit något av hennes signum, att gestalta karaktärer som man både sympatiserar med och skräms av.

– Jag tycker det är väldigt spännande att människor är så komplexa. Jag vill inte att läsaren ska komma undan. Det ska vara lite jobbigt, det här att man sympatiserar med någon som gör saker man tycker är helt fel.

Vilka tycker du ska läsa boken?

– Jag tror att boken passar de som är mer intresserade av relationer och det som händer inom människor, snarare än bara action. Det här är inte så mycket pang pang. Det är mer krypande, psykologisk spänning.

→ **Tina Trender**

GÖR: Kurator och författare.

AKTUELL: Med boken *Allt är perfekt*.

Sverige sämst i Norden på hbtqi-rättigheter – igen

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER. För tredje året i rad faller Sverige i placering när den europeiska hbtqi-paraplyorganisationen ILGA Europa släpper sin årliga Rainbow Map. Rapporten sammanställer utvecklingen av hbtqi-personers medborgerliga och mänskliga rättigheter i Europa.

Sverige har fallit från plats 11 till 12 och är, precis som förra året, sämst i Norden på att ge hbtqi-personer lika

rättigheter.

Orsaken är bland annat att Sverige inte uppfyller några kriterier alls när det gäller intersexpersoners rättigheter och har inte heller infört något förbud mot omvändelseförsök.

Bland de andra nordiska länderna hamnar Island på tredje plats, Danmark på fjärde plats, Finland på sjätte plats och Norge på nionde plats.

Maria Frisk ny generalsekreterare för Bris

NYTT JOBB. Den 18 augusti kliver Maria Frisk in som ny generalsekreterare för Bris, och lämnar då sitt uppdrag som stiftsdirektör inom Svenska kyrkan och Stockholms stift.

– Jag ser verkligen fram emot att ta mig an uppdraget som generalsekreterare. Bris har en stark och viktig röst i samhället, och det känns både hedrande och meningsfullt att få vara med och driva arbetet framåt tillsammans med medarbetare, medlemmar och partners, säger hon i ett pressmeddelande.

Maria Frisk har en lång bakgrund inom civilsamhället, bland annat från Rädda barnen.

– Vi är mycket glada över att kunna välkomna Maria till Bris. Hon har en dokumenterad förmåga att leda i komplexa miljöer, ett starkt strategiskt sinne och ett tydligt värderingsdrivet ledarskap. Det är precis vad vi behöver framåt, säger Bris ordförande Annabella Kraft.

Maria Frisk efterträder Magnus Jägerskog som är ny generaldirektör för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF).

„Vi kräver att Sveriges regering och EU med alla till buds stående medel agerar för eldupphör och att hjälpen når fram.“

Heike Erkers, ordförande för Akademikerförbundet SSR, och **Veronica Magnusson**, ordförande för Vision, i en debattartikel i Aftonbladet om den humanitära katastrofen i Gaza.

ANNONS

VÅRA AKTUELLA UTBILDNINGAR:

- Grundutbildning i psykoterapi (KBT): Stockholm 12/9
- Missbruksbehandling med KBT: Digitalt 25/8
- Trauma och PTSD: Stockholm 16/10
- Kris och krisstöd: Malmö 20/10, Digitalt 19/11
- Ettårig KBT-utbildning: Digitalt 22/10
- ACRA: Digitalt 28/10
- Familjebehandling med KBT: Digitalt 4/11
- Motiverande samtal (MI): Malmö 3/11, Digitalt 12/11
- Parterapi med KBT: Digitalt 27/5

SVERIGEHÄLSAN

Sverigehälsan arbetar med utbildning som främjar hälsa och välmående för verksamheter och professionella inom stöd, behandling och pedagogiskt inriktat arbete. Våra program sker digitalt eller på plats hos oss i Stockholm, Malmö eller Göteborg. Besök sverigehalsan.se för att ta del av hela vårt utbildningsutbud.

040-698 60 00 www.sverigehalsan.se

Nanolfsvillan

Utrednings- och behandlingshem
för familjer med barn. Vi tar emot
familjer med barn 0-16 år samt
blivande föräldrar.

Vi erbjuder:

- Boende i egen lägenhet i kollektiv miljö.
- Närhet till personal dygnet runt.
- Relationsbyggande förhållningssätt.
- Hög kompetens och en stabil personalgrupp med lång erfarenhet.
- Personal med socionom/högskolekompetens dag-, kväll-, natt och helg.
- Egen pedagogisk verksamhet.

Placeringar enligt SoL, LVU och skydd.

Beläget i centrala Finspång.

www.nanolfsvillan.se • tel. 0122-159 89

Chefs
tidningen

Intresserad av ledarskap och HR-frågor?

Följ Chefstidningens kostnadsfria
nyhetsbrev! Registrera dig här:
chefstidningen.se/nyhetsbrev/

ANNONS

Konkreta verktyg att applicera direkt i din yrkesvardag

Gå våra populära kurser - du också!

KBT i elevhälsa och socialt arbete

Vi har samlat de mest verksamma teknikerna inom KBT i en introduktionskurs för dig som arbetar inom socialt arbete. Välj om du vill gå två eller fyra dagar.

Kursstart! Oktober 2025

Problematisk skolfrånvaro – Behandlarutbildning

Intensivutbildning för dig som arbetar med att öka skolnärvaro och få elever tillbaka till skolan.

Kursstart! 8-12 september 2025

→ Läs mer och anmäl dig på psykologiakademin.com

PSYKOLOGIAKADEMIN

Medarbetare pepp på att jobba 4-dagarsvecka

Kortare arbetsvecka har gjort succé på Island. Forskning visar att människor blev friskare och gladare av att jobba mindre. Nu hänger socialtjänsten i Göteborg på och testar 4-dagarsvecka.

TEXT KARIN HEROU

ISLAND HAR GÅTT i bräschen för minskad arbetstid och önationen har de senaste åren genomfört upprepade satsningar på förkortad arbetstid bland offentligtanställda. Medier världen över har rapporterat om fenomenet och islänningarna själva verkar lyckligare än någonsin.

– Minskad arbetstid ledde till högre produktivitet, färre fall av utbrändhet och mer glädje. Hela 97 procent av arbetarna tyckte att kor-

tare arbetstid hade gjort livspusslet lättare, säger Jack Kellam, forskare på tankesmedjan Autonomy som står bakom två rapporter i ämnet.

När runt 2 500 personer – eller en dryg procent av Islands arbetsföra befolkning – fick prova på att gå ned i arbetstid under två olika försök blev resultatet positivt.

– Det var inte bara kontorsfolk som mådde bättre, utan även sjuksköterskor och förskollära-

Jack Kellam
FOTO: PRIVAT

re fick mer livsenergi av att jobba färre timmar. Mitt tips till andra länder är att våga. Med rätt planering kan kortare arbetstid ge fördelar i alla typer av branscher, säger Jack Kellam.

PÅ ISLAND är 36 timmars arbetsvecka numera standard för alla offentligt anställda. Även Norge och Danmark har kortare arbetstid än Sverige, 37,5 respektive 37 timmar. Men nu börjar idén om kortare arbetstid att prövas även här. Socialtjänsten i Göteborg är en av arbetsplatserna i landet som just nu deltar i en forskningsstudie som undersöker effekterna. Här testar 90 personer hur det är att jobba 4-dagarsvecka och projektet har fallit väl ut.

– Folk är faktiskt lyriska. De förväntas göra lika mycket jobb på färre timmar, men får mer fritid. Konceptet är 32 timmar – antingen som 4 dagar eller som 6 timmars dagar. Idén är 100-80-100, man levererar 100 procent, jobbar 80 procent tid men får 100 procent lön, säger Dick Andersson, projektledare på socialförvaltningen i Göteborg.

Socialtjänsten i Göteborg har nu provat modellen i ett drygt halvår och har beslutat att fortsätta året ut. Vissa jobbar 4 dagar av 5 och andra kortar ner arbetsdagen.

– Många socionomer måste vara flexibla. Du kan inte bara gå hem om ett barn till exempel behöver akutplaneras. Därför har vår barn- och familjenhet skapat ett eget schema med två grupper, där den ena gruppen alltid har jour, säger Dick Andersson.

Albin Edlund, socialsekreterare, är en av dem som testat arbetstidsförkortning.

Dick Andersson
FOTO: PRIVAT

– Målsättningen är att våra klienter inte ska märka av att vi i dagsläget ingår i ett forskningsprojekt. Vi har vissa krav för att projektet ska fungera, vi ska uppnå samma målsättningar som innan vilket innebär att vi ska ha lika korta kötider, samma handläggningstider, vi ska träffa lika många varje månad och ha lika många besök. Det har vi hittills lyckats med, säger han.

På enheten har de jobbat fram ett arbetssätt för att lyckas.

– Vi har effektiviserat dokumentationsarbetet och anpassat schemat så vi arbetar med schemalagda "fokustider" Men den största skillnaden berör den sociala aspekten på jobbet, då vi nu förstås har mindre kollegial och social tid än tidigare.

Albin Edlund
FOTO: PRIVAT

INNAN PROJEKTET sjösattes fanns en viss oro bland medarbetarna.

– Vissa var oroliga över att inte hinna med arbetet på kortare tid. Men det går! Eftersom varje medarbetare nu har mer energi på arbetet och vi dessutom ser lägre sjukfrånvaro uppstår vi ändå goda resultat.

”Folk är faktiskt lyriska. De förväntas göra lika mycket jobb på färre timmar, men får mer fritid.”

Albin Edlund ser flera fördelar med arbetstidsförkortning.

– Det frigör mer tid till återhämtning, mer tid till privatliv men vi har också märkt att det gör att man är mer effektiv när man väl är på arbetet. Rent strukturellt vill jag också påstå att det är en viktig förändring inom exempelvis socialt arbete då arbetet som socionom/socialsekreterare är ett psykiskt påfrestande yrke som med fördel kräver en återhämtad socialarbetare.

– Jag personligen anser att en arbetstidsförkortning är en klok idé som förhoppningsvis kan bli permanent Vad gör du själv på fritiden som du får över?

– Jag spenderar tiden med nära och kära, fokuserar på min hälsa och håller på att ta körkort! ◀

4 Day Week Global

- Organisationen 4 Day Week Global, grundades av nyzeeländarna Andrew Barnes och Charlotte Lockhart, efter att de genomfört ett försök med kortad arbetstid i deras fastighetsbolag.
- De har tagit fram en princip för att kapa heltidstjänster med 20 procent, behålla full lön och samma produktivitet.
- Sedan dess har runt 400 företag i en rad länder, så som USA, Spanien, Island och Brasilien genomfört försök med fyradagarsveckan.

Nya SoL träder i kraft – är kommunerna redo?

Så var det till slut dags. Den 1 juli börjar nya Socialtjänstlagen att gälla. Omställningen har pågått i år och nu gäller det att kommunerna är redo att leva upp till kraven.

TEXT ANNIKA CLEMENS & ANNIKA SJÖBERG

SENT PÅ tisdagseftermiddagen den 20 maj klubbade riksdagen den nya socialtjänstlagen, med bara en dryg månad till att den träder i kraft. Alla riksdagens partier välkomnade den nya lagen som har ett tydligt fokus på förebyggande arbete.

Akademikerförbundet SSR, som länge efterlyst krav på förebyggande arbete samt en socialtjänst vars arbete utgår från vetenskap och beprövad erfarenhet, ser det som en nödvändig förändring.

– Socialtjänstlagen kom 1982. Samhället har förändrats kraftigt på fyrtio år och behovet av en ny socialtjänstlag är enormt, sade ordförande Heike Erkers i ett uttalande i samband med att lagen klubbades i riksdagen.

SÅ HUR REDO är kommunerna? I rapporten *Skattat läge 2025* från SKR ges en samlad bild av kommuners nuläge och behov inför den nya socialtjänstlagen. Rapporten bygger på självskattningar som 98 procent av alla kommuner gjort inom socialtjänstens olika verksamhetsområden.

Resultatet visar att omställningsarbetet är i gång i hela landet. Längst har man kommit när det gäller att arbeta kunskapsbaserat, medan arbetet med att främja jämställdhet och jämlikhet skulle behöva en skjuts framåt. Stora kommuner skattar generellt högre än mindre kommuner, men när olika verksamhetsområden jämförs är skillnaderna inte så stora.

”Många av styrkorna och utmaningarna är gemensamma i hela landet. Här kan kommuner lära av varandra.”

Heike Erkers, ordförande i Akademikerförbundet SSR
FOTO: MAGNUS LÄNJE

Åsa Furén-Thulin, chef på sektionen för socialtjänst och jämställdhet, SKR
FOTO: HANS ALM

BLAND STYRKORNA märks att socialtjänsten har tillgång till kunskap och förutsättningar för lärande. Men en utmaning är att socialtjänsten inte alltid har goda förutsättningar att tidigt arbeta förebyggande och att samverkan är svår att få till i praktiken.

– Många av styrkorna och utmaningarna är gemensamma i hela landet. Här kan kommuner lära av varandra, med det ger också viktiga medskick till aktörer som ska stödja nationellt, säger Åsa Furén-Thulin, chef på sektionen för socialtjänst och jämställdhet, SKR.

Samtidigt som den tongivande förändringen med nya lagen ligger på förebyggande arbete så konstateras i rapporten att förutsättningarna för just detta ofta saknas. Socialtjänsten är hårt belastad och en majoritet av verksamheterna bedömer inte att de har tillräckligt med resurser i form av budget, personal och kompetens för att klara omställningen. Kommunerna

lyfter också att socialtjänsten inte råder över det förebyggande arbete som genomförs av andra samhällsaktörer.

– Samverkan med andra aktörer är avgörande. Att förebygga problem tidigt, är inte bara en socialtjänstfråga. Hela samhället behöver agera tillsammans, och det förebyggande arbetet måste få tillräckliga och långsiktiga resurser, säger Åsa Furén-Thulin.

AKADEMIKERFÖRBUNDET SSR anser också att det krävs mer resurser för att genomföra de förändringar som nu klubbas i riksdagen.

– Socialtjänsten har längtat efter en modernare lagstiftning. Nu saknas det bara pengar för att socialtjänsten ska kunna ställa om till den nya lagen. Vi förväntar oss rejäla tillskott i nästa budget för pengarna möter inte behoven, säger Heike Erkers. ◀

Utmaningarna

Enligt rapporten *Skattat läge 2025* är socialtjänstens gemensamma utmaningar att:

- Det ofta saknas förutsättningar att jobba förebyggande (hård belastning att ta hand om akuta/stora behov, knappa resurser att ställa om till mer förebyggande arbete).
- Uppföljning och analys är ett utvecklingsområde.
- Den politiska ledningen inte är lika involverad som tjänsteledningen.
- Invånarna i stort inte involveras i utvecklingen.
- Samverkan är svår att få till i praktiken, särskilt medverkan i samhällsplaneringen.

Skattat läge 2025

Rapporten bygger på skattningar av nuläge och behov från över 2000 verksamheter i socialtjänsten. Skattningarna har gjorts med SKR:s digitala verktyg Skatta läget under perioden 30 september 2024 till 28 februari 2025. Läs rapporten i sin helhet på skr.se.

Färre får plats på skyddade boenden

1 april 2024 infördes nya bestämmelser för att stärka stödet för våldsutsatta. Reformen välkomnades av många, men nu hörs kritik mot förseningar och förvirring som i praktiken kan leda till färre placeringar på skyddat boende.

TEXT ANNE RALF HÅLLBUS FOTO GETTY IMAGES

2023 LADE REGERINGEN fram en proposition med rubriken Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende. Den innehöll en rad förslag för att stärka skyddet för våldsutsatta och våren 2024 trädde nya regler i kraft. Två av dem har fått särskild uppmärksamhet.

Den första handlar om barnplaceringar. Förändringen innebär att barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende nu ska bedömas och beviljas insatser individuellt.

Sol Lindhöjd är verksamhetschef på det skyddade boendet Fredahuset och har följt implementeringen av de nya reglerna på nära håll. I grunden är hon positiv:

– Tanken bakom reformen är utmärkt. Särskilt att barnen får mer plats i utredningarna, men också att det ställs höga krav på verksamheter som driver skyddat boende för våldsutsatta.

Samtidigt konstaterar hon att antalet placeringar minskar, både av mammor och barn. Siffror från Unizon visar

att antalet barn på skyddade boenden minskade med 43 procent från 2023 till 2024.

– Jag kan bara spekulera i vad det beror på, men det skulle kunna vara så att höjda kvalitetskrav medför ökade kostnader för utförare som behöver ta ut högre dygnspriser. Det kan ha gjort att många kommuner försökt hitta andra lösningar än att bevilja externa skyddsplaceringar, säger Sol Lindhöjd.

En annan möjlig förklaring tror hon kan vara att med de nya barnplaceringarna blir fler inblandade i skyddsbedömningarna. Tidigare var det socialtjänstens vuxenenheter som fattade beslut om att en våldsutsatt förälder, oftast en mamma, skulle få skyddat boende och så följde barnen med. I dag är barnenheten, som även har den andra vårdnadshavarens perspektiv att ta hänsyn till, också inblandad i besluten.

REBECCA LAGH, advokat och ofta anlitad målsägandebiträde för våldsutsatta kvinnor, vittnar också om en utveckling där färre våldsutsatta kvinnor och barn placeras på skyddade boenden. De placeringar som beviljas är

dessutom kortare – två veckor eller max en månad mot tidigare halvår och år.

– Det här var märkbart redan innan den nya lagen kom för ett år sedan. Jag vet inte vad det beror på. Är det tillståndsplikten eller ökade kostnader? Eller kan det vara så att utsatta kvinnor hört att socialtjänsten blivit mer restriktiv och därför inte ens bryr sig om att söka hjälp?

Den andra förändringen rör krav på tillståndsansökningar för skyddade boenden som drivs i ideell eller privat regi. Trots att många boenden var snabba att lämna in sina ansökningar väntar merparten av de knappa tvåhundra skyddade boenden i privat regi som ansökt om tillstånd fortfarande på besked från IVO. Fredahuset är ett av dem. Tills vidare driver de verksamheten på dispens.

Sol Lindhöjd kan visserligen förstå att handlägningsprocessen tar tid men menar att processen sker i fel ordning.

– Lagstiftarens tillståndskrav kom för ett drygt år sedan, medan Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd för skyddat boende var klara först i februari i år.

Advokat Rebecca Lagh ser dessutom en risk att kravet på tillstånd slår orättvist då privata verksamheter som

Sol Lindhöjd
FOTO: PRIVAT

Rebecca Lagh
FOTO: DAVID LAGERLÖF

drivs som aktiebolag oftast har betydligt större resurser än ideella kvinnojourer.

– Privata bolag kan ha en anställd för att sköta ansökningar, medan personal på kvinnojourer kanske inte ens vet hur man skriver en ansökan. Det kräver en massa tid och kraft som de behöver till att ta hand om kvinnor och barn, säger hon.

Samtidigt understryker hon att det är bra att det ställs krav:

– Ur ett barnperspektiv är tillstånden nödvändiga, men det får inte innebära att erfarenhet och kompetens hos ideella jourer går om intet. Och det måste vara klart och tydligt för alla vad som gäller. Det ska inte behöva ta ett år för IVO att bedöma om en verksamhet är bra och seriös eller inte.

ANDREAS LARSSON ÄR avdelningschef för tillstånd på IVO. Han bekräftar att handläggningstiderna är långa. Han förklarar det med att myndigheten behövt förhålla sig till en ny lagstiftning där det ännu saknas praxis.

– För att kunna fatta rättssäkra och enhetliga beslut om tillstånd har vi behövt skaffa en bred överblick över ansökningarna. Skyddade boenden är inte

vilken verksamhet som helst. Vi måste ställa väldigt höga krav på säkerhet och information och det tar tid att utforma rutiner för hur ärenden och ansökningar hanteras, säger han.

Andreas Larsson
FOTO: IVO

Som prognosen ser ut nu tror Andreas Larsson att alla ansökningar som lämnades in 2024 ska vara behandlade i slutet av året, eller senast i början av 2026. Hur det kommer att se ut därefter vill han inte sja om.

– Det kommer in enstaka nya ansökningar varje månad, men framför allt arbetar IVO

med tillståndsansökningar som lämnats in av befintliga verksamheter under förra året.

Utöver långa handläggningstider har det framförts kritik mot att IVO inte tydligt definierat vad som avses med kvalitet i skyddade boenden. Andreas Larsson kan förstå den synpunkten, men konstaterar att en helt ny lagstiftning gör det svårt att säga exakt vad ansökningarna ska innehålla.

– Det viktiga är att den ansökande fyller i och beskriver hur verksamheten ska bedrivas. Sedan kommer informationsbehov och praxis att tydliggöras med tiden. ◀

Nya regler för skyddade boenden

För att stärka skyddet för personer i behov av skyddat boende trädde från och med 1 april 2024 nya bestämmelser i kraft i socialtjänstlagen (SoL) socialtjänstförordningen (SoF) och lagen om placering av barn i skyddat boende.

Bestämmelserna innebär bland annat följande:

- Skyddat boende ska regleras i SoL, som en insats till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp.
- Barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska bedömas och beviljas insatsen individuellt. Socialnämnden ska ansvara för att tillgodose barnets behov av stöd- och hjälpinsatser.
- Om samtycke saknas från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med ska socialnämnden kunna bevilja barnet en insats i form av skyddat boende med stöd av en ny lag. Beslut om en sådan insats ska kunna fattas omedelbart av socialnämnden.
- Tillstånd från IVO krävs för skyddade boenden i privat regi. Det gäller såväl ideella verksamheter som aktiebolag. Kommuner och regioner som bedriver sådan verksamhet ska anmäla det till IVO.

KOMMUNER BRYTER MOT LAGEN

För att arbeta med vissa uppgifter inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård måste du enligt lag ha rätt utbildning. Nu visar en ny undersökning att kommunerna har svårt att leva upp till kraven.

TEXT FREDRIK RUBIN ILLUSTRATION JENS MAGNUSSON

TEMAINNEHÅLL

RÄTT KOMPETENS

SVÅRT MED BEHÖRIG PERSONAL

Många kommuner har svårt att leva upp till lagens krav på kompetens. **20**

INGEN GRANSKNING FRÅN IVO

Inga besked om Ivo någonsin granskat behörighet i tillsynsärenden. **23**

LILLA EDET HITTAR LÖSNINGAR

Långsiktigt arbetsmiljöarbete, struktur och kreativitet har gett resultat. **24**

PANELEN

Så gör vi för att hitta behörig personal.

28

H

Handläggare inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård ska enligt lag ha behörighet för att utföra vissa arbetsuppgifter. Det gäller handläggare som ska bedöma om utredning ska inledas, följa upp beslutade insatser, samt utreda och bedöma behovet av insatser eller andra åtgärder.

När behörighetsregleringen infördes för drygt tio år sedan var syftet att öka rättssäkerheten, kvaliteten och att stärka barn och ungas rättigheter. Men trots lagkrav så arbetar fortfarande obehöriga socialsekreterare med några av socialtjänstens svåraste uppgifter.

– Ja, för att överhuvudtaget få ihop arbetet så är det så i flera kommuner. Det många försöker göra är att en utbildad socionom finns med i arbetet och de obehöriga är medhandläggare, säger Åsa Furén-Thulin, sektionschef vid Sveriges kommuner och regioner, SKR.

Har ni hört om obehöriga som arbetar själva?

– Nej, det är inget som berättats för oss. Men jag vet att det på sina håll är svårt att få tag i utbildad personal. Jag kan tänka mig att man ibland får laga efter läge. Och bättre då att en obehörig gör arbetet med att skydda barn än att arbetet inte görs alls, säger Åsa Furén-Thulin.

Enligt behörighetsregleringen ska handläggarna ha svensk socionomexamen, eller annan relevant högskoleexamen, på minst grundnivå som motsvarar socionomutbildningen. För att ge såväl arbetsgivare som medarbetare tid att ställa om beslutades år 2014, då lagen infördes, att icke behöriga handläggare anställda innan 1 juli 2014 fick dispens att fortsätta sitt arbete fram till den 30 juni 2022. Sedan dess har lagens krav på behörighet varit definitivt.

ÄNDÅ VISAR EN ENKÄTUNDERSÖKNING som Akademikerförbundet SSR gjort bland sina medlemmar att det fortfarande finns obehöriga handläggare i minst 70 kommuner. Av svaren framgår

det att många kommuner har 2–5 anställda som arbetar med uppgifter de saknar behörighet för. I ännu fler kommuner arbetar enstaka obehöriga.

– Man kan koka ner det till ren svenska; har man personal som inte har rätt kompetens så kommer det att drabba de barn socialtjänsten är satt att hjälpa. Det är inte svårare än så och det var därför regleringen kom till. Med obehörig personal ökar risken för en icke adekvat eller felaktig bedömning, säger Fredrik Hjulström, socialpolitisk chef på Akademikerförbundet SSR.

Misstänksamheten mot socialtjänsten minskar inte när obehöriga tar beslut?

– Nej, det är en helt riktig slutsats. Låt säga att det hade kommit fram att den här andelen läkare eller sjuksköterskor saknat behörighet. Hur hade det låtit då? Det hade blivit århundradets skandal, säger Fredrik Hjulström.

Åsa Furén-Thulin
FOTO: HANS ALM

Fredrik Hjulström
FOTO: THERESIA VISKA

Totalt svarade 558 socialsekreterare inom barn och unga, fördelade på 182 kommuner på enkäten. Det innebär att det saknas svar från 108 kommuner. Det finns också en del frågetecken kring resultatet. När Socionomen ställde kontrollfrågor till ansvariga chefer i sex utvalda kommuner som enligt enkäten har obehöriga handläggare kunde ingen av dem bekräfta uppgifterna. Enligt cheferna är alla medarbetare i kontrollkommunerna behöriga för de uppgifter de utför.

Om detta beror på en ovilja att erkänna brister i verksamheten, eller om respondenterna i enkäten gett fel information är svårt att veta. Det kan också bero på att regelverket är otydligt och därmed öppet för tolkning. Fredrik Hjulström menar till exempel att det är svårt att veta vad som menas med "andra åtgärder".

– Generellt krävs inte behörighet för att arbeta inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård men behörighetslagen ringar in nästan allt vad en socialsekreterare gör på området, säger han.

PÅ SAMMA VIS ÄR DET inte självklart vilken utbildning som ger behörighet. Petra Bergendahl, jurist på Socialstyrelsen, berättar att de har tagit fram föreskrifter som vägledning.

– Det ska vara en annan form av examen där man läst socialt arbete, socialrätt, förvaltningsrätt och psykologi. I utbildningen ska man ha uppnått den kunskap som behövs för att klara de uppgifter som krävs i arbetet, säger hon.

Det är dock inte Socialstyrelsen som beslutar om en person har rätt kompetens för att utföra arbetet, det gör politikerna i varje kommuns socialnämnd med Socialstyrelsens föreskrifter som underlag. Även här ser Fredrik Hjulström på Akademikerförbundet SSR, problem då han anser att Socialstyrelsens kriterier för kompletterande utbildning är så oprecisa att det återigen öppnar för olika tolkningar.

– Från början var föreskrifterna mer detaljerade vilket väckte kritik. Ribban var så högt lagd att universitet och högskolor inte ansåg att det var rimligt att skapa någon kompletterande utbildning utan hänvisade till socionomutbildningen, säger han.

DEN MYNDIGHET SOM skulle kunna granska frågan om eventuella lagbrott är Inspektionen för vård och omsorg, IVO.

– Om IVO skulle göra en tillsyn så skulle de kunna ge kommunen kritik för att de inte har behörig personal, säger Petra Bergendahl på Socialstyrelsen. ▶

” Om IVO skulle göra en tillsyn skulle de kunna ge kommunen kritik för att de inte har behörig personal. ”

” Kan man inte få tag i personal så finns det en anledning till det. Den stavas arbetsmiljö. ”

Monica Persson
FOTO: M. HARRIS
/FROZENTIME

► Vare sig Petra Bergendah på Socialstyrelsen eller Fredrik Hjulström på Akademikerförbundet SSR vet om IVO någonsin granskat personals behörighet.

– Nej, vi har aldrig hört talas om det i något ärende. De har aktivt valt att inte granska det här området. När de gör tillsyn i ärenden inom hälso- och sjukvård däremot så ingår en granskning av anställdas behörighet och kompetens rutinmässigt. Varför det inte gör det vid tillsyn av socialtjänsten är obegripligt, säger Fredrik Hjulström.

Vi kommer att återkomma till IVO längre fram i det här temat men först återgår vi till själva grundfrågan: Varför arbetar obehöriga med dessa arbetsuppgifter i strid med svensk lag?

Monica Persson, ordförande i föreningen Sveriges socialchefer, tillåter sig att spekulera i varför obehöriga får utföra arbetsuppgifterna.

– Nu vet jag inte att det verkligen är så att obehöriga arbetar med dessa uppgifter, men jag vet att det finns en skriande brist på socionomer i vissa kommuner. Så till den milda grad att det knappt finns någon alls. Det är verkligen en svår nöt att knäcka utifrån att vi vet att arbetet inom barnvården är en mycket grannliga uppgift och barn som behöver skydd måste få det, säger hon.

Ett sätt att komma runt socionombristen, inte minst i mindre kommuner, är att öka samarbetet, menar Monica Persson.

– En större kommun kan ofta lösa problemet genom att placera en behörig socionom på den tjänst där det fattas någon. Men om du i en mindre kommun saknar socionomer eller har väldigt få, så är en lösning att arbeta mer med myndighets-samverkan kommuner emellan, säger Monica Persson.

ÄVEN FREDRIK HJULSTRÖM på Akademikerförbundet SSR menar att personalbristen är en starkt bidragande orsak till att obehöriga arbetar med barn och unga.

– Kan man inte få tag i personal så finns det en anledning till det. Och den stavas arbetsmiljö och lön, men framför allt arbetsmiljö.

Det finns socionomer i dag, frågan är om de vill arbeta just hos dig? Kan man inte få tag i personal så måste man ta tag i sin verksamhet, säger Fredrik Hjulström.

Att arbetsmiljön är en viktig del i att rekrytera och behålla personal håller Åsa Furén-Thulin på SKR med om. Samtidigt understryker hon att man från SKR:s sida gärna skulle se en undersökning av möjligheten att bredda synen på vem som är behörig att arbeta med barn och unga.

– Det finns till exempel beteendevetare och socialpedagoger vars utbildning absolut är sådan att de har kompetens att prata med barn och handlägga den här typen av ärenden, förutsatt att de kompletterar sin utbildning med bland annat lagstiftning, säger Åsa Furén-Thulin. ◀

IVO vet inte om de granskat behörighet

Behörig personal kan tyckas vara en central fråga vid tillsyn av socialtjänstens arbete med barn och unga. Ändå kan IVO inte svara på om de någonsin granskat anställdas kompetens vid en tillsyn.

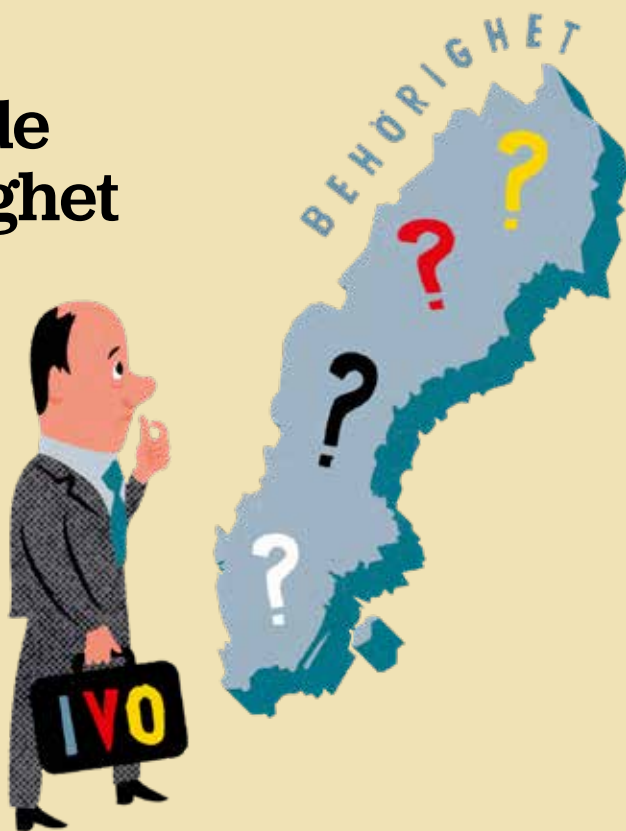
TEXT FREDRIK RUBIN

INSPEKTIONEN FÖR VÅRD OCH OMSORG, IVO, är den tillsynsmyndighet som har mandat att granska hur behörighetsregleringen följs av landets kommuner. Det kan ske antingen genom en riktad granskning av just detta, eller som en rutinmässig del av enskilda tillsynsärenden som rör socialtjänstens arbete med barn och unga. När myndigheten utreder en insats eller utredning av barn och unga som eventuellt har brister, så finns det inget hinder för myndigheten att granska om den som utfört arbetsuppgiften haft rätt behörighet och kompetens. En högst relevant del i en granskning kan tyckas.

Socionomen har försökt få svar på om IVO vid sina tillsynsärenden inom socialtjänsten granskar de anställdas behörighet. Det skulle visa sig vara svårare än tänkt. Via IVO:s presstjänst får vi veta att myndigheten inte har tid för intervju. I stället får vi ofullständiga svar på våra frågor via e-post.

– IVO:s tillsyn kan ha olika fokus utifrån vad som exempelvis framkommit i riskanalys eller framgår av regeringsuppdrag. Det kan innebära att vi kan ha fokus på det som nämns i frågan, men inte att vi måste ha det, skriver IVO:s inspektör Yvonne Berneke.

Yvonne Berneke menar att IVO inte har möjlighet att svara på om de sett exempel på obehörig personal i sina granskningar av ärenden inom barn och unga. Detta eftersom de inte gör statistik, eller gjort någon sammanställning över detta.

Men borde inte någon inom myndigheten kunna svara på om de någonsin tittat på personals behörighet enligt behörighetsregleringens ska-krav, även om de inte har statistik? Inte heller denna fråga får något rakt svar.

– Behörighetsregleringen kan ha ingått i flera tidigare tillsynsärenden men vi har inte möjlighet att läsa ut detta ur vår metadata utan det skulle krävas en manuell genomgång av samtliga tillsynsärenden av kommuners socialtjänst, skriver Yvonne Berneke.

IVO menar att de inte har något specifikt regeringsuppdrag att titta på anställdas behörighet, men hänvisar till att det just nu pågår en nationell tillsyn av kommunernas myndighetsutövning för barn och unga. En tillsyn där behörighetsfrågan kan komma att ingå, får vi veta. Men om de överhuvudtaget funderat på saken innan Socionomen ställde frågan är oklart.

– Eftersom tillsynen är nationell och innefattar en rad olika områden så kan dessa frågor komma att ingå. Vi har inte möjlighet att kommentera den pågående tillsynen ytterligare, skriver Yvonne Berneke. ◀

Kreativt arbetssätt har lyft Lilla Edet

Kravet på behörig personal inom socialtjänsten är detsamma oavsett storlek på kommun. För den lilla kommunen Lilla Edet har ett långsiktigt arbete med arbetsmiljö, struktur och kreativitet gett resultat.

TEXT FREDRIK RUBIN FOTO JOACHIM NYWALL

Brukert har länge varit det centrala i Lilla Edet, en anledning för många att flytta till kommunen, både från Sverige och andra länder, för att försörja sig. Men trots bruket och det till synes goda läget mellan Trollhättan och Göteborg, har kommunen i många år dragits med ett dåligt rykte.

– Man kan fortfarande få höra från andra att ”det måste vara svårt att jobba i Lilla Edet”, men jag skulle inte säga att det är svårare här än i andra kommuner, säger Pernilla Sundemar, verksamhetschef på socialtjänsten i Lilla Edet.

Historiskt har kommunen haft en hög andel placeringar, ofta med kortsiktiga lösningar, förklarar Pernilla. Även i statistiken för psykisk ohälsa och skolresultat stack kommunen ut. Samtidigt sökte sig individer med social problematik från Göteborg och kranskommuner till billiga lägenheter och stugor i kommunen, vilket också bidrog till ett högt inflöde av ärenden.

– Men idag är kommunen på rätt väg. Demografin förändras och även om inflödet av ärenden fortfarande är påtagligt har det stabiliserats. Barn- och familjeverksamheten är utbyggd, och arbetsbelastningen per socialsekreterare är mer rimlig även om andelen ärenden totalt ökat, säger Annette Alexandersson, enhetschef för barn- och familj.

– Andelen placeringar är också betydligt färre idag, som ett resultat av vårt utvecklingsarbete

både inom myndighet och vår egen öppenvård som gör att vi kan ge rätt insatser på hemmaplan, säger Pernilla Sundemar.

TOTALT ARBETAR NIO socialsekreterare och tre förstesekreterare inom utredning, samtliga med rätt behörighet. En situation som för bara några år sedan var betydligt mer utmanande. Vid några tillfällen lämnade man tjänster vakanta för att inte anställa obehörig personal, vilket ökade arbetsbelastning för övrig personal som tvingades prioritera akuta ärenden hårdare.

– Det har gått i vågor. Under vissa perioder har vi varit beroende av konsulter. Men de senaste åren har vi klarat oss utan externa lösningar, säger Pernilla Sundemar.

Att rekrytera behörig personal är dock fortsatt en utmaning.

– Vi har inte haft så många ansökningar till vakanta tjänster men vi har lyckats rekrytera utbildad personal. Många av dem är nyexaminerade, vilket kräver handledning och stöd, säger Annette Alexandersson. ▶

”Arbetsbelastningen per socialsekreterare är mer rimlig även om andelen ärenden ökat.”

Annette Alexandersson och Pernilla Sundemar vid socialtjänsten i Lilla Edet får i regel få ansökningar till lediga jobb.

Under övergången till de nya behörighetsreglerna arbetade några obehöriga handläggare inom barn och unga. De har nu slutat eller kompletterat sin utbildning.

- ▶ Under övergången till de nya behörighetsreglerna arbetade några obehöriga inom verksamheten, men de flesta av dessa har antingen avslutat sin anställning eller kompletterat sin utbildning. Att man på senare tid lyckats bemanna med behörig personal tror ledningen beror på arbetsplatsens rykte och engagemang i arbetsmiljöfrågor.

- Vi har sett flera exempel på socialsekreterare som har bytt kommun men sedan valt att återvända. Det ser vi som ett starkt kvitto på att vi är en bra arbetsplats, säger Pernilla och fortsätter;

- Vi tar också regelbundet emot socionomstudenter från Högskolan Väst och Göteborgs universitet, flera av dem har vi senare kunnat erbjuda en anställning.

Annette menar att socialtjänsten i Lilla Edets kreativa arbetssätt också är en viktig orsak till att man trots kommunens storlek, lyckas locka och behålla behörig personal.

- Som liten kommun har vi inte resurser att ha specialister inom alla områden. Det kräver ett flexibelt arbetssätt, där medarbetarna ofta kliver utanför sina ordinarie roller. Det uppskattas av många som söker sig hit, säger Annette.

” Som liten kommun har vi inte resurser att ha specialister inom alla områden. Det kräver ett flexibelt arbetssätt. ”

DENNA GRÄNSÖVERSKRIDANDE arbetsmetod intensifieras under sommaren, då bemanningen löses genom dagliga avstämningar mellan enheterna. På så sätt kan personal snabbt omfördelas där behov uppstår, vilket minimerar behovet av sommarvikarier och konsulter.

- Det fungerar bra för oss. Men det är klart, alla uppskattar inte detta arbetssätt lika mycket. En del söker mer struktur, medan andra ser det som stimulerande. Jag tror att de som trivs hos oss

Annette Alexandersson menar att de som liten kommun måste ha en flexibilitet kring roller.

är just de som vill arbeta på det här sättet, säger Annette.

När Socionomen pratar med företrädare för kommuner runt om i landet lyfts en lång rad orsaker till varför vissa kommuner kan ha svårt att rekrytera behörig personal. Det handlar om allt från långa avstånd till lärosäten att samarbeta med, dålig arbetsmiljö, låga löner eller att det rör sig om en glesbygdskommun med alla dess utmaningar. Men Pernilla Sundemar lyfter fram ännu en aspekt som kan påverka:

– Lilla Edet har hittills klarat sig från den mest akuta påverkan av exempelvis LVU-debatten eller gängkriminaliteten, som i vissa andra kommuner påverkat socialtjänstens arbetsklimat negativt. Jag hör från kollegor i andra kommuner där personal aktivt undviker barn- och ungdomsenheter till förmån för andra områden, eller helt byter kommun för att komma bort från pressen. Där skiljer vi oss, säger Pernilla. ◀

TRAINEEPROGRAM FÖRESTÅNDARE

Vill du jobba som föreståndare och verksamhetschef inom HVB-verksamhet?

Vårt traineeprogram ger dig värdefull kunskap och arbetslivserfarenhet som kan leda dig till en framtid som föreståndare i någon av våra verksamheter.

Under 24 månader får du som biträdande föreståndare en heltäckande inblick i våra verksamheter. Du utvecklar såväl ledarskap som kunskap om målgrupper, arbetssätt och metoder. Tjänsten innebär även en stor del praktiskt arbete som t.ex. behandlingspedagog eller beroendeterapeut.

Du behöver ha relevant högskoleutbildning om minst 180 hp med inriktning mot socialt arbete, specialpedagogik eller beteendevetenskap, gärna socionomutbildning. Du behöver också ha ledarskapsförmåga samt vara flexibel att arbeta på olika orter.

Läs mer på www.stockrosen.com/lediga-tjanster

Så gör vi för att hitta behörig personal

TEXT FREDRIK RUBIN

LINDA BLYBERG

Gruppchef socialkontoret i Finspångs kommun

BIRGITTA LINDEWALL

Enhetschef Svedala kommun

Har ni obehöriga handläggare som arbetat hos er?

– Vi hade ett par medarbetare som behövde validera sin kompetens under den här övergångsperioden, vilket vi löste snabbt innan lagen gick i skarpt läge. Sedan har vi inte haft några problem att rekrytera behöriga till de här tjänsterna.

Hur ser du på att lagen kräver behörighet?

– I grund och botten tycker jag att det är bra för rättssäkerheten och socionomers profession, som blir stärkt av det här. Men jag har också under mina 25 år inom socialtjänsten arbetat

med kompetenta kollegor som haft andra utbildningar.

Varför tror du att en del kommuner har obehöriga handläggare?

– Det handlar väldigt mycket om närhet till lärosäten och om möjligheten att rekrytera. För vår del är vår närhet med campus viktig, att vi kan ta emot studenter regelbundet och delta i programråd och andra

samarbeten med campus. Det är problematiskt för mindre kommuner med långt till lärosäten att rekrytera behöriga.

Är lagen rättvis?

– Om man ser på geografiskt avstånd i kommuner så är det inte rättvist. Men när det gäller vilka förutsättningar som man skapar på arbetsplatsen för att socionomer ska stanna är det rättvist. Det kan alla kommuner bygga upp, det handlar om skickligt ledarskap. Att få gehör hos politiken, hur man arbetar med introduktion och hur man tar hand om de mjuka värdena på arbetsplatsen som inte bara handlar om rätt utbildning och vilka kurser man har läst.

”Vi har inte haft några problem att rekrytera behöriga till de här tjänsterna.”

Är behörighetsregleringen tydlig med vad som gäller?

– När det i platsannonser för socionomer står "socionomutbildning eller annan relevant utbildning" så har jag alltid varit lite fundersam till vad man menar. Jag anser det är väldigt allvarligt gentemot hela yrkeskåren socionomer att man sänker eller förändrar kraven. Det vore önskvärt att facket var mer engagerat i frågan och att kommunerna tar det i beaktande.

Vad beror det på?

– Det är ett förtvivlat läge i vissa kommuner. Sen kan man vända på det och undra vad en del kommuner gör för att rekrytera. De kan satsa på att regelbundet ta in praktikanter och försöka få in folk den vägen. Man kanske ska vara mer offensiv i sitt arbete med att locka anställda och lyfta fördelar med den egna kommunen. Inte bara tänka på lönesättning utan andra trivsselfaktorer eller förmåner. Men det är viktigt att det är utbildad personal, för det gäller myndighetsutövning och då måste vi ha anställda som har relevant utbildning som socionomutbildning.

Är alla behöriga i Svedala kommun?

– Ja, det är ett krav. Men när jag som konsult varit runt i olika kommuner så har jag kunnat se att en del kommuner har svårt att rekrytera. Då är de tvungna att ta in konsulter, för vi kan inte vara stänga ner en lagstadgad verksamhet. Det kan vara en bidragande faktor till varför man tillåter att andra anställs med i deras tycke likvärdig utbildning i små kommuner.

MARIE ÖHMAN
Enhetschef Barn- och
Ungaenheten, Luleå
kommun

Stämmer det att ni ställer högre krav än ni måste enligt lag?

– Ja, sedan många år tillbaka har vi haft som ytterligare krav att förutom socionomexamen ska man ha arbetat hos oss i sex månader för att kunna fatta beslut enligt den delegation som socialsekreterarna har hos oss. Är man helt oerfaren så behöver man alltså arbeta här en tid innan man kan få egen delegation och ta beslut själv.

Är det enkelt för er att rekrytera behörig personal?

– Vi har haft det jättetufft att hitta behöriga socionomer som vill jobba med barn och unga senaste tiden. Även om vi är en kuststad och mycket flitiga på att ta emot socionomstudenter så har vi svårt att bemanna. För att uppfylla behörighetsregleringen så har vi från hösten 2024 behövt anlita konsulter för att kunna bemanna vår verksamhet.

Så ni har egentligen inte behörig personal?

– Vi är underbemannade och har därför anlitat socionomkonsulter. Vi har från hösten 2024 rekryterat in ett flertal nya medarbetare med socionomexamen men vi är inte i mål ännu. Jobbannonserna som vi haft ute under en lång tid har resulterat i att det även varit helt andra personer än socionomer som sökt. Många av de sökande har överhuvudtaget inte varit aktuella att kalla till intervju.

Vilken vore risken utan era konsulter?

– Det skulle riskera att inte bli ett rättssäkert arbete, en sämre kvalitet och felaktiga bedömningar. Det skulle kunna leda till brister i arbetet helt enkelt.

”För att uppfylla behörighetsregleringen så har vi behövt anlita konsulter.”

LYSSNA PÅ OSS I ALMEDALEN

Missa inte Socionomens och Akademikerns panelsamtal på Gotlands museum.

HUR SKA BARNKONVENTIONEN FÖLJAS I FÅNGELSET?

26 juni 9.30–10.15

Medverkande:

Martin Melin, L, polis och riksdagsledamot
Anna Wallentheim, S, riksdagsledamot
Johan Oljeqvist, Fryshuset
Peter Andersson, Stockholms universitet
Fredrik Hjulström, Akademikerförbundet SSR
Kristina Landemark, Kriminalvården

HUR SKA VI GARANTERA ATT RÄTT BESLUT FATTAS UTAN PÅVERKAN UTIFRÅN?

26 juni 11.00–11.45

Medverkande:

Camilla Waltersson Grönvall, M, socialtjänstminister
Monica Persson, Föreningen Sveriges socialchefer
David Andersson, BRÅ
Håkan Ericsson, S, Socialnämnden på Gotland
Heike Erkers, Akademikerförbundet SSR

Båda samtalen livesänds på
socionomen.se.

Annika Sjöberg,
chefredaktör
Socionomen

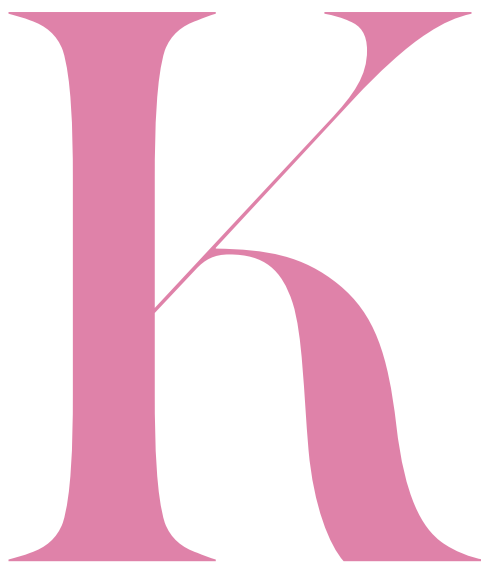
Annika Clemens,
chefredaktör
Akademikern

“UNDER YTAN ÄR HUVUDET TYST”

Efter år av självutplåning för att rädda sin son från gängen hittade Pernilla Pernsjö till slut sig själv – som en vinterbadare. I höstas kom hon ut med boken *Älskade jävla unge*.

TEXT THERESE JOHANSSON FOTO YLVA SUNDGREN

KVINNOR VID VATTEN. Rör sig som flockdjur mot Mälaren, alla med samma mål: att sänka ner kroppen i det mörka kalla bräddjupet. En stunds lidande, för att sedan uppleva euforin. Endorfinerna som sprider sig i kroppen, som en drog.

– Jag övervinner mig själv varje gång, både fysiskt och mentalt. Att jag vågar fast kroppen ryggar tillbaka. Under ytan blir det tyst i huvudet, alla jobbiga tankar försvinner för en stund.

Att börja bada var ett aktivt beslut. Pernilla Pernsjö behövde gå upp i något som inte kretsade kring Alfred, hennes son som i ung ålder drogs in i kriminalitet.

– Jag bestämde mig för att göra något bara för mig. Det blev en grej, att trotsa väder och vind och bada. Längs vägen hittade jag andra kvinnor som gjorde samma sak. Vi hade aldrig mötts i andra sammanhang, men nu har vi ett särskilt band till varandra. Vi pratar om allt när vi ses.

28-ÅRIGE ALFRED sitter just nu av ett över tolv år långt fängelsestraff på Salberga anstalt. Inblandad i brottslighet med två av de mest ökända gängerna i Sverige – Dödspatrullen och Foxtrot – har han bland annat dömts för grovt vapenbrott, grovt narkotikabrott, bombdåd och medhjälp till mord. Hur kunde det bli så?

En helt vanlig familj: äldsta dottern Ebba och tvillingarna Matilda och Alfred. Två närvarande, kärleksfulla föräldrar. Jobb, stabil ekonomi, engagerade i barnens skolgång och aktiviteter. Medelklass. Ingen alkohol, inga droger.

– Vad gjorde vi för fel? Vad kunde vi gjort annorlunda? Men jag tror inte att det finns några svar. Eller snarare – det kan hända vem som helst. Man gör allt man kan, men det kan gå åt helvete i alla fall. Det behöver inte vara en skam och det behöver inte vara föräldrarnas fel. Utan det kan bero på så många saker.

Pernilla Pernsjö hittar lätt orden, hon är van att prata öppet om Alfred. Men ibland tar känslorna över, det hörs på rösten. Det klingande dalmålet, som trots över 30 år i Stockholm fortfarande är dominant, får en vemodig klang.

SUNDBYBERG 2008. Alfred går i femman när skolan börjar höra av sig om raseriutbrott. Det blir några svängar med samtal på BUP, men inget mer. I årskurs sex delar man på honom och tvillingssystemen Matilda. Det är hennes val. Hon vill forma sin egen identitet, utan att stå i skuggan av sin karismatiske bror.

– Alfred har alltid varit en naturlig ledare, folk har dragits till honom. Han har haft lätt att få kompisar, alltid varit populär. Matilda blev lätt "Affes syrra". Jag förstår att hon tröttnade på det. Men efter att de hamnat i olika klasser började problemen. Jag tror att Matilda fram till dess tagit ansvar för honom i skolan, med läxor och tider. Nu var han tvungen att stå på egna ben, och han klarade inte av det. I sjuan eskalerade allt.

Skolk och snatteri, cannabis och Mini-Maria. Skolan hör av sig flera gånger i veckan. Polis och socialtjänst kopplas in. I åttan fick han diagnosen adhd.

– När han började röka cigaretter var jag jättearg på honom för det. Sedan när han började röka cannabis var jag så här "jag struntar i om du röker cigaretter, bara du inte röker cannabis." Det onormala blir det normala. Gränserna flyttas hela tiden, ofta omärkbart.

MÖTET: PERNILLA PERNSJÖ

Pernilla Pernsjö

Gör: Lönespecialist, aktuell med boken Älskade jävla unge.

Bor: I Stockholm

Ålder: 54 år.

Familj: Barnen Ebba, Alfred och Matilda.

Intressen: Bada, gå på loppis, skriva, greja hemma.

” Gå upp i ottan, jobba, gå hem, göra matlåda, sova – på repeat. Han klarade inte av att leva så. Den kriminella livsstilen lockade mer. ”

► Efter halva terminen i nian slutar Alfred skolan. Han beskrivs som ett ”arbetsmiljöproblem” och blir i princip utköpt. Vid det laget har han satt eld på en papperskorg för mycket, hotat och bråkade med lärare och andra elever så till den grad att skolan blivit desperat. Han får behålla sina betyg i utbyte mot att han inte kommer tillbaka.

– Rektorn sa att han aldrig träffat på en sådan elev förut och undrar vad de ska göra. Men vi visste ju inte heller! Vi hade försökt allt. Vädjat, bönat och bett, skrikit, gråtit, hotat, mutat, skuldbelagt. Allt det man ska och inte ska göra.

DET DRÖJDE INTE länge innan Alfred hamnade på sitt första HVB-hem. Det var på Pernilla och Görans initiativ. Ett beslut ingen förälder ska behöva ta.

– Vi har fått fint stöd av socialtjänsten med många bra kontaktpersoner genom åren. Men eftersom vi var en så pass kapabel familj har vi också behövt ta många beslut själva. Ett av dem var att säga till socialtjänsten att det inte går längre, Alfred kan inte vara kvar hemma. Det var tufft.

Det blev totalt två HVB-hem och ett Sis-hem. Från det första HVB-hemmet blev han utslängd, det andra rymde han ifrån. Tredje gången gillt blev det jackpot. Hoppet tändes.

– Sis-hemmet var jättebra. Det låg väldigt fint på en ö med vackra omgivningar, inga stängsel, mysigt inrett. Det påminde om en kollogård, inte som man förväntar sig ett Sis-hem. De hade en form av rehabilitering där de killar som ville fick spela med det lokala fotbollslaget, och det tyckte Alfred var roligt. Han fick lära sig svetsa och höll föredrag på scen. Allt kändes så fantastiskt, som att nu vänder det. Men sedan fick han komma hem för tidigt.

De hade blivit lovade att Alfred skulle ha en anställning innan han kom tillbaka, men så blev det inte. Ett kort tag jobbade han som ställningsarbetare, men föll snart in i den kriminella banan igen. Hoppet släcktes.

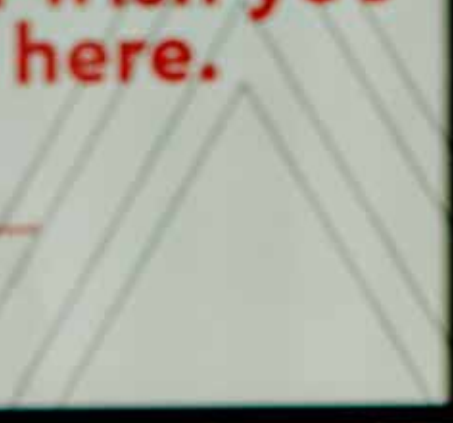
– Gå upp i ottan, jobba, gå hem, göra matlåda, sova – på repeat. Han klarade inte av att leva så. Den kriminella livsstilen lockade mer. Han är där för pengarna, men framför allt tror jag för kickarna.

BADANDET HAR VARIT en flykt undan kaoset. Skrivandet har hjälpt henne bearbeta det. Boken *Älskade jävla unge* kom ut i höstas och är en skildring av en mammas kamp för sin son. Om maktlöshet, sömnlösa nätter, den ständigt gnagande oron. Om att leva i ett standby-läge. Men också om oändlig kärlek och uppoffringar.

– Som ventil har skrivandet varit ovärderligt. När Alfred greps 2023 lovade jag mig själv att inte gå upp i det lika mycket som förra gången. Jag reste ensam till Mallorca och där grodde tanken på att skriva en bok. Jag hade sparat alla papper från BUP, socialtjänsten, skolan, alla polisutredningar – allt fanns ju där. När jag kom hem var jag full av hybris och skickade in manuset till ett par förlag.

Vilka reaktioner trodde du att boken skulle väcka?

– Jag trodde att jag skulle få mycket skit, att det skulle uppfattas som att jag försvarade det Alfred gjort. Men jag har bara fått enormt mycket kärlek. Hundratals mammor, och kanske två-tre pappor, som hört av sig och tackat för att jag vågar prata öppet om det här. De säger att boken är viktig, och det är först nu när det börjat sjunka in, som jag kan ta in de orden. Boken

Att börja bada var ett aktivt beslut. Pernilla Pernsjö behövde gå upp i något som inte kretsade kring sonen Alfred.

← Alfred sitter inne igen och vill inte ha besök så de skriver brev i stället.

” Jag har redan utplånat mig själv för att försöka hjälpa honom. ”

- ▶ kanske betyder något för andra, och då får alla de här jobbiga åren en mening.

NÄR ALFRED SLÄPPS från fängelset kommer han att vara 34 år gammal. Vännerna från skolan och fotbollslaget har fasta jobb, familj, utstakade liv. Själva har "Foxtrots bombmakare" kanske gängens respekt, men sen då?

– Hur ska det bli när han kommer ut? Vad ska han jobba med, var ska han bo? Kommer han någonsin kunna leva ett hederligt liv? Sådana tankar tog över hela mitt väsen förut, men inte längre. Jag har släppt det helt, för jag vet att det inte spelar någon roll. Jag har redan utplånat mig själv för att försöka hjälpa honom.

När Alfred satt inne förra gången satte Pernilla Pernsjö hela livet på paus, besökte honom så ofta det gick och sögs in i medberoendet totalt. Den här gången är det annorlunda, säger hon.

– Jag har varit med om det förut, han sitter inne under längre tid, för värre saker. Narkotikabrott är fruktansvärt, men sprängningar och medhjälp till mord? Det går inte att förstå eller acceptera att han kan göra sådana saker. Att min barnsliga, roliga, snälla kille har det i sig. Det är en del av honom som jag inte känner.

Hur ser din och Alfreds relation ut idag?

– Vi skriver brev till varandra. Nya regler i fängelset är att vi inte får kramas, så Alfred vill inte ha besök längre. Och jag förstår honom, för det är en väldigt konstig situation att ses övervakade av vakter. På ett sätt tycker jag det är skönt att inte träffa honom, det gör det lättare att hålla allting ifrån mig. Samtidigt är det väldigt sorgligt, för det känns som han försvinner ifrån mig.

Har du gett upp hoppet om honom?

– Nej, det har jag inte. Men jag har accepterat att jag inte kan styra över hans liv. Jag kan bara ansvara för mitt eget. Alfred måste själv vilja ha en förändring. ◀

Var och en som är placerad hos Insikten ska få bästa möjliga behandling, och en meningsfull utveckling till det bättre.

Lediga platser
HVB och Familjehem

BARN och UNGA

VUXNA – Masgården, vårt nya fina boende i Dalarna

HVB • Familjehem • Stödboende

Boenden för barn och ungdomar med **autism och andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar**. Placering sker i den lilla kontexten (4-5 platser) i något av våra HVB, familjehem eller stödboenden.

SoL • LVM • Rättspsykiatrisk öppenvård

Nytt högspecialiserat boende för vuxna med långvarig komplex psykiatrisk problematik, ofta i kombination med riskbeteenden, kriminalitet och missbruk. Målet är att möjliggöra en så normalt fungerande och meningsfull vardag

som möjligt för våra boende. Riskbeteenden, behov och mottaglighetsfaktorer kartläggs av psykolog i enlighet med **RBM-modellen** för välriktade, fungerande och riskförebyggande vårdinsatser som bidrar till ökad psykisk stabilitet, färre incidenter och ett bättre mående.

25 års erfarenhet av professionellt stöd och omsorg, som hjälper boende att utveckla sin självständighet och förbättra sin livskvalitet.

Insikten finns i Sala och erbjuder fostran, omsorg och behandling i boenden och familjehem från Dalarna till sydligaste Skåne. Vi arbetar enligt evidensbaserade metoder med stöd av våra psykologer och läkare. Besök oss gärna på www.insikten.info eller scanna qr-koden.

Placeringsförfrågan: 010-16 00 676

Välkommen till Vejbyhem Skyddat boende

Vi skapar förutsättningar för människor i utsatta livssituationer att hitta trygghet, riktning och frihet att forma sina liv.

Vårt arbete gör skillnad – varje dag.

Vi erbjuder

Skyddat boende för kvinnor, män och familjer. Här bor klienten kollektivt eller enskilt med insatser.

Vårt ansvar – hela vägen

Komplexa fall (våld, hot, missbruk)
Jour, akut- och planerad hämtning
Riskbedömning och säkerhetsplanering
FREDA, SARA & Patriark
Psykologkontakt och barnperspektiv
Lyckad utslussning till eget boende

VEJBYHEM
Vård & Boende

Vi samarbetar med ett stort antal kommuner i Sverige, kontakta oss för förfrågan

010-70 60 350

vejbyhem.se

Studenter från Umeå i norr till Malmö i söder tävlar om priset Årets bästa C-uppsats. Ämnen denna gång: Barn med NPF och social inkludering i Vietnam.

Läs alla bidrag
PÅ [SOCIONOMEN.SE](https://sacionomen.se)
/C-UPPSATS

Nya finalister i C-uppsatstävlingen!

TEXT TOMMY JOHANSSON

LINNEA VIKENADLER & BILJANA TODOROVIC
Högskolan i Väst

LINN DOVRÉN & AGNES MÅNSSON
Malmö universitet

Vad handlar uppsatsen om?

Linnea: Vi har utifrån ett normmedvetet perspektiv undersökt hur socialsekreterare använder sitt handlingsutrymme under bedömningsprocesser för barn med NPF.

Varför blev ni intresserade av ämnet?

Linnea: Både jag och Biljana har jobbat med socialt arbete i olika former i ganska många år. Det här ämnet blev intressant eftersom vi märkt att det inte tagits så stor hänsyn till den målgruppen utifrån de svårigheter som kan uppstå.

Hur gick ni till väga?

Linnea: Det här är en kvalitativ undersökning med semistrukturerade intervjuer. Vi har pratat med sju aktiva socialsekreterare som har olika antal års erfarenhet.

Vilka är de viktigaste resultaten?

Biljana: Det var glädjande att socialsekreterarna upplever att de har ett stort handlingsutrymme och möjligheter att göra barnen och familjerna delaktiga. Sen var det tråkigare att se att möjligheten att individanpassa insatserna var otroligt begränsad. De insatser som socialsekreterarna kunde erbjuda var det som fanns utifrån kommunens rådande utbud.

Vem bör läsa uppsatsen?

Biljana: Det hade ju varit en dröm om politiker tog sig tid att läsa uppsatsen för att få en annan infallsvinkel och en bredare förståelse för målgruppen.

LÄS MER!
Längre intervjuer på sacionomen.se

Vad handlar uppsatsen om?

Agnes: Om social inkludering för personer med funktionsnedsättningar i Vietnam. Landet har påverkats hårt av Vietnamkriget och den kemiska krigföringen leder än i dag till funktionsnedsättningar hos befolkningen.

Hur gick ni till väga?

Linn: Det är en kvalitativ intervjustudie där vi pratat med personer inom organisationer i Vietnam som stöttar personer med funktionsnedsättningar. Vi har fokuserat på att undersöka hur den sociala inkluderingen ser ut när det kommer till sysselsättning, skola, fysisk miljö och andra områden.

Vilka är de viktigaste resultaten?

Agnes: Ett resultat var insikten om att man behöver ungefär samma saker oavsett var i världen man bor. Det är gemenskap, familj och vänner som lyfts fram.

Linn: Ett annat resultat var att tillvaron försvåras genom att befinna sig i en kontext där det inte finns tillräckligt med resurser. Mycket av det arbete som vi kom i kontakt med i Vietnam var ideellt. Vi besökte en statlig organisation men även där möjliggjordes arbetet tack vare privatpersoner, företag och ideella organisationer.

Vem bör läsa uppsatsen?

Agnes: Alla, men särskilt för de som är intresserade av de här frågorna. För dem kan det nog vara intressant att se hur det ser ut i en helt annan kontext, som i ett annat land.

En chans för familjen

Grödbygården ligger i nordöstra Skåne, i en by omgiven av hav, sjöar och boksogar. I frisk miljö skapar vi förutsättningar att ta fatt i den utvecklingstråd som slagit knut baserat på vår långa erfarenhet och unika kompetens. Genom behandling hjälper vi barn och föräldrar till trygga relationer. I utredningsuppdrag vägleder våra noggranna observationer till val av insatser.

Vill du veta mer? Ring 0456-229 41 eller besök www.grodbygarden.se

Konsulentstödda familjehem
i mellersta och södra Sverige

Familjehemspoolen har arbetat med konsulentstödda familjehem sedan 1992.

Konsulenter med gedigen kompetens och erfarenhet. Hög tillgänglighet och en fördelaktig prisbild.

Kontakta vår samordnare

Caroline Åkerhielm

076-760 76 08

www.familjehemspoolen.se

Familjehemspoolen

Vem vinner priset för Sveriges bästa C-uppsats?

Socialhögskolorna på landets universitet och högskolor väljer själva ut den bästa C-uppsatsen på respektive socionomutbildning. Uppsatserna presenteras i Socionomen och vinnaren utses av en expertgrupp. Vinnaren får ett stipendium på 10 000 kronor. Prisutdelningen sker under Socionomdagarna den 25-26 november 2025.

Så hjälper Talita kvinnor att ta sig ur prostitution

I två decennier har Talita hjälpt kvinnor som utnyttjats i prostitution. En av dessa är Izabella som i dag har en ledande roll inom organisationen och arbetar med Talitas rehabiliteringsprogram.

TEXT TOMMY JOHANSSON ILLUSTRATION CHRISTIAN WILLIAMSSON / AI

Det händer fortfarande att Izabella vaknar upp på nätterna och hemsöks av livet hon lämnat. Tio år har passerat sedan dagen då allt tog en vändning till det bättre, i slutet av 2015.

Då är Izabella 26 år, nyligen inflyttad till Stockholm och jobbar som prostituerad åt två rumänska hallickar. Efter att ha anmält en pedofil till polisen – som senare häktas – blir hon slussad till Talita, som hjälper utsatta ut ur prostitution.

Där påbörjar hon organisationens rehabiliteringsprogram och får hjälp med att bearbeta övergrepp som pågått under ett helt liv.

I dag är det Izabella som hjälper kvinnor ut ur prostitution. Hon leder Talitas uppsökande verksamhet och hjälper till på skyddsboendet Lilla Talita, dit kvinnor slussas akut av polis och socialtjänst.

– Jag erbjuder stöd på olika sätt och försöker att bara finnas där. En gång i månaden deltar jag i det uppsökande arbetet där jag möter kvinnor på Malmskillnadsgatan, berättar hon.

DET UPPSÖKANDE arbetet handlar mycket om att bygga relationer med kvinnorna, förklarar Izabella, att skapa kontakt, samtala, motivera till förändring.

Ett övergripande mål är att informera om rehabiliteringsprogrammet som hon själv gått, och vad det omfattar. Det är en process som inkluderar mycket mer än själva utträdet ur prostitution, förklarar Izabella.

– Det handlar inte bara om att återintegrera sig i samhället, att få jobb och bostad. Man behöver också hjälp att bearbeta allt man varit med om. Ofta har det förekommit sexuella övergrepp under barndomen, försummelse, saker som har skapat olika former av trauman, säger hon.

Programmet, som bygger på den så kallade

Talita-metoden, pågår under ett helt år. Under den perioden bor kvinnorna på ett skyddat boende där de får ekonomiskt stöd och regelbunden behandling.

– De erbjuds stödsamtal och traumabehandling en gång i veckan. Det ingår även framtidsplanering där man listar vilka behov som en person har. Det kan vara väldigt individuellt, säger Izabella.

MÅNGA BEHÖVER hjälp med att hitta en bostad men det kan också handla om att man vill påbörja studier, söka jobb eller få stöd i kommunikationen med sjukvård och myndigheter.

För de kvinnor som funderar på att påbörja programmet, eller som precis har gjort det, blir Izabella en slags ambassadör som leder rätt inom

Talita

! Talitas ettåriga program bygger på Talita-metoden som utformats efter den kunskap Talita samlat på sig under de 20 år man arbetat med målgruppen.

! Programmet är utvärderat av Malmö universitet med goda resultat.

! Talita-metoden innefattar skyddat boende, trauma- eller samtalsterapi, undervisning, framtidsplanering, praktik samt utslussning och integrering i samhället.

! Eftersom organisationen vilar på en kristen grund erbjuds också bibelstudier en gång i veckan men det är inget tvång.

! Talita har två skyddade boenden: Villa Talita med fyra platser för de som går programmet, och Lilla Talita med två platser dit man slussas akut av polis, socialtjänst eller regionkoordinator.

! På boendena erbjuds helpension: Boende, mat, hygienartiklar och kläder.

” Rehabilitering tar tid, det är inte gjort på en dag. Det här är personer som genomgått svåra trauman. ”

► organisationen. Det kan handla om att få tillgång till tolkstöd, hjälp med att skriva ett CV eller stöttning in i arbetslivet.

– Talita samarbetar med hotell, myndigheter och privatpersoner som kan hjälpa till med en praktikplats, säger Izabella.

En annan del är undervisningen som Talita erbjuder, både på sin mottagning och till kvinnor inom programmet.

– Det är information om barns utveckling, relationer, gränser, dissociation, trauma, och så vidare. Vi har även utvecklat kortfilmer som är kopplade till en arbetsbok, säger Izabella.

Ibland kan rehabiliteringen handla om att bara få ha lite roligt i några timmar.

– Då tar jag med tjejerna ut på aktiviteter där vi gör något kul tillsammans, går på bio eller något annat, säger Izabella.

EN FUNDAMENTAL del av programmet är att bygga upp det som har raserats. Många av kvinnorna som kommer till Talita har helt förlorat sin känsla av värde. Izabella vet själv. Hon började brytas ner redan som barn.

– Flera gånger under min uppväxt hamnade jag i situationer där jag på olika sätt blev sexualiserad och exploaterad utan att jag kunde säga nej. När jag var tio år blev jag sexuellt utnyttjad av min kusin och senare blev jag också våldtagen, berättar hon.

I stället för hjälp och stöd blev hon ifrågasatt och skuldbelagd, både av sina anhöriga och av samhället i stort.

Det är ofta så det kan vara, förklarar Izabella. Att förstå hur en människa förlorar sig själv och sitt eget värde är också att förstå vägen in i prostitution. På sin hemsida skriver Talita att det finns en stark koppling mellan hur väl man inser

sitt eget värde och vad man är beredd att låta sig utsättas för.

Jämställdhetsmyndigheten gör en liknande koppling i sin rapport "Prostitution och människohandel" från 2021. Där lyfts bland annat social exkludering, stigmatisering och våldsutsatthet som riskfaktorer för att hamna i prostitution.

MOT BAKGRUND av det blir också tidsaspekten en viktig del i Talitas program. Det är inte bara prostitutionen i sig som behöver bearbetas, det är också alla övergrepp som föregått prostitutionen.

– Rehabilitering tar tid, det är inte gjort på en dag. Det här är personer som genomgått svåra trauman. Det är oerhört viktigt att de i lugn och ro får utrymme att bearbeta vad de varit med om, och att det sker i en trygg miljö, säger Izabella.

Ibland räcker det inte med ett år. I de fallen erbjuder Talita så kallade utslusningslägenheter där det finns möjlighet att bo upp till ett år till.

– Det kan vara att man inte hittat en egen bostad, eller att man ännu inte känner att man passar in i samhället. Många saknar också stöd från anhöriga eller andra utomstående, säger Izabella.

Bakgrunden hos de som hamnar i prostitution kan skifta, ibland stort, förklarar hon. Det kan vara alltifrån lågutbildade till högutbildade personer, människor som hamnat i skuldfällor eller fallit offer för människohandel.

IZABELLA VET HUR snabbt det kan gå att dras in i prostitution och hur viktig tidsfaktorn blir för att sedan kunna läka.

Själv tog hon första klivet in i prostitution i Österrike, dit hon rest i början av 2015 för att börja jobba på en massagesalong.

– Jag trodde först att det var en vanlig massagesalong. När jag förstod vad som pågick där så tänkte jag att 'det här tänker jag aldrig göra'.

Men kvinnan som äger salongen lockade med pengar, och Izabella påverkades av de andra tjejerna, som hon upplevde som starka och själv-

ständiga. När hon slutligen tog klivet var det som att något skiftade inom henne.

– Jag kände plötsligt inga gränser och ville bara mer och mer, tjäna mer pengar och bli bäst. Någonting ändrades hos mig. Jag kände mig stängd men samtidigt stark, säger hon.

EFTER NÅGRA MÅNADER lämnade hon Österrike.

Via en resa till Dubai, där hon festade och levde destruktivt, hamnade hon sedan i Sverige och slutligen på Talita.

Hennes egen läkningsprocess skedde i flera steg, precis som för många andra kvinnor.

– Man går igenom känslor av skuld, skam, hat, ilska. Sorgen är det som brukar komma sist. Där behöver man tiden för att kunna processa och sörja det som man förlorat hos sig själv.

Det som tagits ifrån en. ◀

KOMMENTAR:

”Orimligt stort ansvar på civilsamhället”

Brist på samordning och en seglivad debatt om sexköpslagen. Det undergräver arbetet för att hjälpa utsatta inom prostitution, säger utredaren Anna Skarhed. TEXT TOMMY JOHANSSON

Tidigare justitiekansler Anna Skarhed har varit engagerad i att motverka prostitution och människohandel sedan millennieskiftet. Vid två tillfällen har hon utsetts till särskild utredare av regeringen. Först när sexköpslagen utvärderades 2009 och långt senare, 2022, då det gjordes en översyn av arbetet med exitprogram för personer som utsätts för prostitution. I utredningen konstateras att det största arbetet för att hjälpa utsatta görs av civilsamhället. Så är det fortfarande, menar Anna Skarhed.

Anna Skarhed
FOTO: JK

– Civilsamhället tar fortsatt ett orimligt stort ansvar. Staten och kommunerna måste öka sin insats för att de som är utsatta ska få den hjälp de behöver, säger hon.

En förklaring till detta är att det på samhällsnivå saknas en tydlig struktur och ansvarsfördelning.

– Det här arbetet kräver samverkan mellan flera instanser. Många behöver vara inblandade; socialtjänst, sjukvård, polis. Men det finns ingen struktur kring vem som ska göra vad, säger Anna Skarhed.

– I stället för att tillsammans hitta en väg för hur man ska samarbeta så blir det att man sitter och tafsar om hur ansvaret ska fördelas.

Anna Skarhed menar också att debatten kring sexköpslagen, som mer eller mindre pågått sedan lagen infördes i slutet av 90-talet, undergräver arbetet för att hjälpa målgruppen.

– Det finns fortfarande grupper, även inom politiken, som inte riktigt är med på sexköpslagen, säger hon.

Motståndare till lagen menar bland annat att prostituerade marginaliseras ännu mer. Anna Skarhed ställer sig frågande till resonemanget:

– Utvärderingen som gjordes 2009 visade oerhört tydligt att det inte är så. Tvärtom var det många som då levde i prostitution som uppgav att de inte längre var lika rädda för att söka hjälp, eftersom det inte var de som gjorde något brottsligt. ◀

Inspiration

Idén till projektet dök upp när en kollega bjöd in Oskar Jonsson att hålla föredrag på ett bibliotek. Det låg så nära att han bestämde sig för att ta cykeln dit. "Det var så kul att komma in där med cykeln. Då funderade jag på om det gick att skala upp till något större", säger han.

CYKLAR FÖR DE ÄLDRE

Under 24 dagar cyklade forskaren Oskar Jonsson 120 mil under en föredragsturné genom södra Sverige. Målet: Att föra forskning om åldrande närmare civilsamhället. Socionomen slog följe.

FOTO SUVAD MRKONJIC TEXT TOMMY JOHANSSON

Äldre i fokus

Oskar Jonsson är forskare på forskningscentrumet CASE vid Lunds universitet, som fokuserar på forskning om åldrande och hälsa.

FORSKARE PÅ TURNÉ

Samtal

Under resans gång har det funnits gott om tid för samtal med medcyklisterna. Här med Kalle Brandstedt, departementssekreterare på Regeringskansliet, Socialdepartementet.

Hektiskt

Men roligt! Gällde att passa på när mat dukades upp. Vid några tillfällen var det knappt att det hanns med innan föredrag.

Intryck

Ganska informellt att dyka upp på föredragen i träningskläder. Bara roligt, tycker Oskar Jonsson.

“Var ju ofta att man hade tidspress”

I början av maj ljöd startskottet för föredragsturnén som tagit forskaren Oskar Jonsson 120 mil genom södra Sverige – på tandemcykel.

Totalt blev det ett tjugotal orter – från Ulricehamn i norr till Trelleborg i söder – på 24 dagar, varav fyra lediga. Ambitionen har varit att tillgängliggöra forskning om åldrande och hälsa till en bredare allmänhet, och att sammanföra medborgare och beslutsfattare.

Hur har det gått?

– Det har gått fantastiskt bra. Den relationsbyggande delen av projektet har lyckats. Jag hade ett mål om att samla runt 300 åhörare totalt, men det slutade på drygt 400.

– Det som också har varit kul är att kommunrepresentanter deltagit under föredragen. Det har

skapat kontaktytor mellan dem och medborgarna.

Vilka frågor har du primärt velat lyfta?

– Främst är det vikten av samverkan mellan äldrevården och omgivande samhälle. Ett annat huvudmål är att föredragen ska bli en ingång till andra forskningsstudier.

Under resan har han haft 22 medcyklister, bland annat forskare från andra discipliner, en arkitekt, en tidningsredaktör och en tjänsteman från Regeringskansliet.

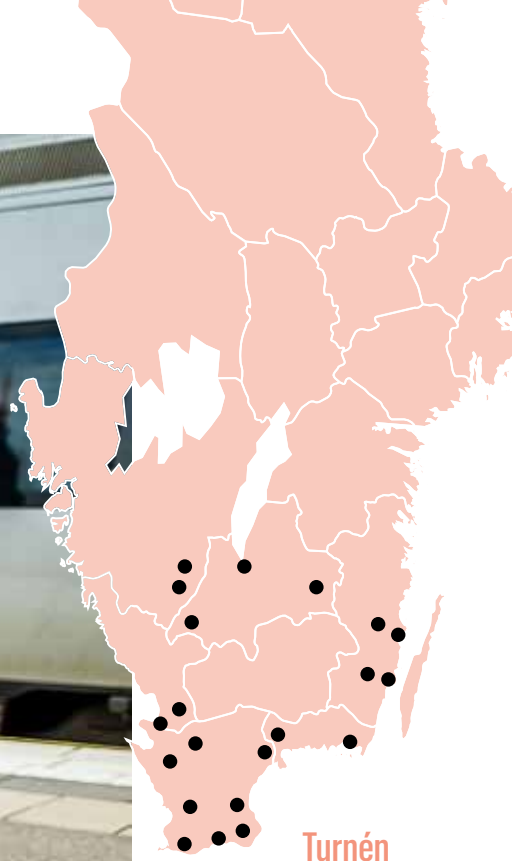
Utmaningar har funnits. 120 mil på 20 arbetsdagar innebär minst sex mil per dag.

– Stundtals rörde det sig om ganska långa sträckor att cykla, uppåt tio mil ibland, säger Oskar Jonsson.

FORSKARE PÅ TURNÉ

FORSKARE PÅ TURNÉ

Turnén

Med start i Lund den 4 maj blev rutten 120 mil runt södra Sverige.

Kollegor

Flera kollegor från Lunds universitet deltog under turnén. Här anländer Tove Harnett, lektor och docent vid Socialhögskolan, till Kalmar Central inför avfärd mot Karlskrona.

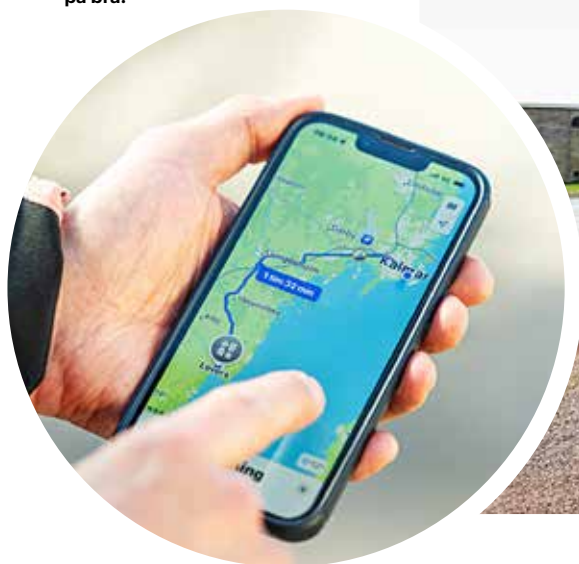
Representation

LU-fanan hålls högt. Det ska inte råda något tvivel om var man kommer ifrån.

Planering

I början av turnén fanns det en oro att tidsschemat var för tajt. Men efter första sträckan mot Bjuv flöt det på bra.

Miljö

Oskar Jonsson lyfter sträckan mellan Karlskrona och Olofström, som gick längs Mörrumsån, som särskilt fin. Här syns dock vackra Kalmar slott.

Mersmak

Turnén avslutades den 27 maj. Det gav mersmak, förklarar Oskar Jonsson. Om det blir några fler cykelprojekt återstår att se. "Det kan kanske bli en cykeltur till en internationell kongress i Nederländerna nästa år", säger han.

Missas inte vårt

NYHETSREBREV!

Håll utkik efter Socionomens nyhetsbrev. Senaste nytt om socialt arbete. Landar i din mejlbox varje torsdag morgon.

Pssst...
Oumbärligt
för dig som jobbar
inom socialt arbete
& psykoterapi

BJÖRN JOHNSON, professor i socialt arbete
ROBERT SVENSSON, professor i kriminologi
LISA ANDERSSON, universitetslektor i socialt arbete och socionom

FOTO: HÅKAN RÖJDER

MÅNGA BARN UTÖVAR VÅLD MOT FÖRÄLDRAR

15 procent av barnen i Sverige har utövat fysiskt våld eller kränkningar mot en förälder under det senaste året. Det visar ny forskning inom ett i Sverige hittills outforskat område. TEXT VIKTORIA MYRÉN

Nyligen publicerades två färska studier på temat barns fysiska våld och allvarliga kränkningar mot föräldrar. Björn Johnson, professor i socialt arbete, Robert Svensson, professor i kriminologi, och Lisa Andersson, universitetslektor i socialt arbete och socionom, står bakom forskningen.

I studien *Child-to-Parent Violence in Sweden* (se faktaruta) har de validerat en metod för att mäta förekomsten av barns våld och kränkningar mot föräldrar, samt mätt förekomsten i Sverige.

– Det här har inte undersökts i en nordisk kontext tidigare och för att kunna utforma bra stödjande och hjälpanse insatser är det viktigt att ha en uppfattning om omfattningen av problemet, säger Lisa Andersson.

Valideringen av mätmetoden är i sin tur viktig för att se var gränsen går för vad som är våld, respektive kränkande beteende, och kunna jämföra förekomsten i olika länder.

– Det här instrumentet är gjort för att skilja mellan normala konflikter mellan föräldrar och barn och sådant som blir kränkande, säger Björn Johnson.

Det har man undersökt genom att intervjua föräldrar kring vad som ska betraktas som avvikande och oacceptabelt.

– Det handlar om att identifiera när gränsen överträds, och var den gränsen ligger, säger Lisa Andersson och Björn Johnson fyller i:

Forskningen i korthet

- I studien *Child to parent violence in Sweden – Validation of the Abusive Behavior by Children-Indices (ABC-I) and the Prevalence of Abusive Behavior* deltog 5 310 barn/unga i åldern 13–20 år.
- Totalt 15 procent av deltagarna, 12 procent av pojkarna och 17 procent av flickorna, rapporterade fysiskt våld eller andra allvarliga kränkningar gentemot en förälder de senaste 12 månaderna. Siffran för fysiskt våld är 5 procent totalt mot någon av föräldrarna.
- Döttrar uppvisade en högre nivå av aggression och kränkningar mot sina föräldrar än vad söner gjorde. Mödrarna var mer utsatta än fäderna, vilket kan förklaras med att mödrar ofta har en närmare relation till sina barn och är mer involverade i det dagliga livet.
- I studien validerades också metoden ABC-I, ett australiensiskt självrapporteringsverktyg som mäter förekomsten av barns våld/kränkningar mot föräldrar.

► – Att ungdomar skriker på sina föräldrar, det är ju mer regel än undantag. 60 procent i vår studie säger att de har gjort det någon gång under det senaste året. Men för att det ska räknas som en allvarligare kränkning behöver barnen skrika på sina föräldrar i princip varje dag, konstaterar Björn Johnson.

Här skiljer sig också resultaten av den svenska studien en aning från jämförbara studier i andra länder. De svenska föräldrarna anser exempelvis att det räcker med att bli slagen en gång för att det ska räknas som fysiskt våld (abuse), medan man i andra länder ansåg att våldet behövde upprepas flera gånger för att räknas.

Tidigare studier har rapporterat att ungas fysiska våld mot föräldrar förekommer i mellan 5 och 22 procent av alla familjer. I Spanien, där mycket forskning gjorts, är förekomsten 20 procent när det gäller det fysiska våldet. Motsvarande siffra i den aktuella svenska studien är 5 procent.

– Det verkar skilja sig mycket åt och det är ett viktigt resultat, säger Björn Johnson.

Han tror att skillnaden delvis kan förklaras med olika normer gällande fysiskt våld.

– I Sverige har vi en stor uppmärksamhet på våld i nära relationer, som detta är en del av, och sen 70-talet ett förbud mot barnaga. Vi vet ju att det faktum att föräldrar slår sina barn, är en av de viktigaste förklaringsfaktorerna till varför barn slår sina föräldrar, säger Björn Johnson.

I DEN ANDRA FORSKNINGSTUDIEN *Does the association between individual crime propensity and child-to-parent violence vary by family social environment?* applicerade forskarna en kriminologisk teori som utvecklats för att förklara brottslighet (se faktaruta).

– När man har studerat det här tidigare så har man ofta tittat på individuella, eller miljörelaterade faktorer för att förstå varför vissa barn begår våld mot sina föräldrar. Men forskare har väldigt sällan tittat på samspelet mellan individ och miljö. Det är det nya med den här studien, säger Robert Svensson.

Forskarna kunde bekräfta att det, liksom i tidigare studier, fanns ett ganska starkt samband mellan individuella faktorer som låg moral och låg självkontroll och att barn är våldsamma mot sina föräldrar.

– Vår studie tyder på att ungdomar som har svårt att kontrollera sina impulser eller saknar tydliga moraliska gränser löper större risk att använda våld mot sina föräldrar, säger Robert Svensson.

Men risken är inte densamma för alla. Mycket beror på hur familjen fungerar. I familjer där relationerna är svaga och gränserna otydliga får ungdomarnas individuella egenskaper större genomslag än i en sammansvetsad familj med god

kommunikation och tydliga regler.

– Det innebär att en trygg och fungerande familjemiljö kan dämpa risken för våld, även hos unga som har en hög våldsbägenhet, säger Robert Svensson.

Han tycker att de nya resultaten kan bidra till en ökad för-

ståelse för vikten av att ta hänsyn till både individ och miljö, tillsammans.

– Det är ju viktigt när man tänker på prevention och hur man ska utveckla olika preventiva insatser, säger han.

Forskarna kommer nu att gå vidare med flera studier utifrån det stora material de har. Bland annat kommer Lisa Andersson göra en kvalitativ studie där hon intervjuar föräldrar som utsatts för våld från sina barn om förloppet, hur det har uppfattats, kontakten med myndigheter, vilken hjälp de fått och inte fått.

– På motsvarande sätt kommer jag att intervjua professionella kring hur de arbetar med det här problemet, vad man upplever att det finns för insatser att tillgå, vad man kan erbjuda, vad som saknas? Men det är i framtiden, berättar hon. ◀

” En trygg och fungerande familjemiljö kan dämpa risken för våld. ”

Forskningen i korthet

- I studien *Does the association between individual crime propensity and child-to-parent violence vary by family social environment?* undersöktes kopplingen mellan låg moral, låg självkontroll, familjerelationens status och barns våld och kränkningar mot sina föräldrar.
- Teorin Situational Action Theory (hämtad från kriminologin) användes i ett försök att förstå och förklara variationer i barns våld och kränkningar mot föräldrar.
- Forskarna bekräftade att det fanns ett starkt samband mellan individuella faktorer som låg moral och låg självkontroll och barns våld och kränkningar mot sina föräldrar. De såg även att sambandet var som starkast där familjerelationen var som svagast. Det vill säga, såväl individuella som miljörelaterade faktorer spelar in när det gäller barns våld mot föräldrar.

Stigma och skam hindrar föräldrar att söka stöd

Skamkänslor hindrar många från att söka sig till socialtjänstens stödgrupper för barn. Men det finns sätt att sänka trösklarna, visar Maria Svenssons licentiatavhandling.

TEXT KARIN PERSSON

Du har undersökt barns vägar till att delta i socialtjänstens stödgrupper för barn som lever med våld, missbruk eller psykisk ohälsa i hemmet. Varför ville du titta på detta?

– Jag jobbade tidigare som stödgruppsledare och vet att det är väldigt svårt att rekrytera barn till dessa grupper. Det bekräftar även mina kontakter på fältet och de få undersökningar som fanns på området sedan innan. Däremot fanns det ingen systematiskt sammanställd forskning om detta.

Hur hittar de som deltar till stödgruppsverksamheterna?

– Väldigt få känner till att dessa stödgrupper existerar. De som kommer har oftast fått information från viktiga ambassadörer för stödgrupperna, som personal från elevhälsan och i viss mån hälso- och sjukvårdspersonal. Informationen kan också komma från socialtjänsten själv, men då efter att någon gjort en anmälan.

Trots att insatserna ofta har låga trösklar och inte behöver föregås av en utredning eller remiss finns det flera hinder för barnens deltagande. Vilka är de tydligaste?

– Stigmatisering och skamkänslor. Föräldrarna känner ofta skam inför sin egen eller en partners problematik vilket gör att de drar sig för att prata om det över huvud taget. De flesta människor vill inte heller ringa socialtjänsten och berätta om problem i familjen. Dels är man rädd, eftersom socialtjänsten har möjlighet att göra tvångsingripanden, dels förknippar många socialtjänsten med stor utsatthet vilket man kanske inte identifierar sig med. Även om jag intervjuade barn och föräldrar som berättade om kokainmissbruk och våld i hemmet så ansåg de inte att de var målgrupp för socialtjänstens insatser, utan såg sig som "vanliga familjer".

Hur kan man komma runt det?

– En viktig sak för barn och ungdomar jag pratade med var att de gavs möjlighet att prova på att delta under två, tre tillfällen innan de bestämde sig för att vara med. När de då träffade andra som hade det på samma sätt, men som också var "vanliga", förstod de att verksamheten var något för dem.

Hur jobbar gruppledarna du intervjuat för att minska deltagarnas skam?

– De använder bland annat strategier för att distansera sig geografiskt från socialtjänsten, och bedriver verksamheten på en mer neutral plats i samhället. De allra flesta har också valt metaforiska namn på sina verksamheter, som Trappan, Fjärilen eller Maskrosen, i stället för något i stil med Barn i missbruk. Självklart är också bemötandet viktigt. Man uttrycker empati och försöker att tona ner fokus på föräldrarnas problem och pratar i stället mer om vad barnet behöver. Det är också vanligt att på olika sätt visa barnet att det är många andra som har det likadant hemma, till exempel genom att

alla som tidigare deltagit har fått sätta upp en knappnål eller sin avmålade hand på väggen.

Vad krävs för att fler ska kunna ta del av den här sortens tidiga insatser?

– Socialtjänsten behöver jobba mycket mer med att regelbundet synliggöra vilket stöd som finns och för vem. Det är också viktigt att man etablerar och underhåller nätverk med andra och arbetar mer utåtriktad och proaktivt. ◀

FOTO: SOFIA RYDH

Läs mer aktuell forskning på [socionomen.se!](#)

➔ Maria Svensson

GÖR: Socionom, utvecklingssekreterare i Lunds kommun och doktorand vid Socialhögskolan, Lunds universitet.

AKTUELL MED: Licentiatavhandlingen *Socialtjänstens stödgrupper för barn – En lätt tillgänglig insats?*

FORSKNING I KORTHET

TEXT ANNIKA SJÖBERG FOTO GETTY IMAGES

Förändrad syn på utanförskapsområden

POLITIKEN I utanförskapsområden har förändrats de senaste decennierna. Det som började med förhoppningar om att motverka segregation genom samhällsengagemang har genom åren övergått till att försöka reglera den ojämna utvecklingens konsekvenser med hårdare metoder. Henrik Örnlind har följt den svenska urbanpolitikens utveckling från 1988 till 2023 och konstaterar att fokus har skiftat från en vilja att öka den demokratiska delaktigheten till mer repression och kontroll.

En brytpunkt i synen på utanförskap och hur man finansierade insatser i utanförskapsområden kom 2006, i och med övergången till den borgerliga regeringen. Nu skulle frågorna i första hand hanteras på lokal nivå med befintliga resurser.

Under 2010-talet fick begreppet

”utsatta områden” stort genomslag i media, och politiken skiftade mer mot polisiära och brottsförebyggande frågor samt kriminella gäng.

– När staten inte ly lyckas med ett frivilligt samhällskontrakt så skjuts frågan över till statens mer repressiva sidor för att upprätthålla samhällsordning, säger Henrik Örnlind.

Han menar att det finns lärdomar att hämta från de senaste decenniernas politik. Till exempel att de demokratiska institutionerna har svårt att nå fram i utanförskapsområden och kunna ge en röst åt de marginaliserade grupper som den har haft för avsikt att hjälpa.

Referens: Örnlind, Henrik, 2025, Hegemoni utan ekonomi: Urbanpolitikens framväxt och utveckling i Sverige 1988-2023, Linnéuniversitetet.

Vinster med delat beslutsfattande inom psykiatrisk vård

DELAT BESLUTFATTANDE är en metod som rekommenderas inom psykiatrisk vård, men den är sällan införd i praktiken. I sin avhandling belyser Maria Bendtsen Kronkvist förutsättningarna för delaktighet i beslutsprocesser i vården, både utifrån personalens och brukarnas perspektiv. Särskilt fokus ligger på metoden delat beslutsfattande, DBF. Resultatet visar att brukarnas delaktighet i beslut som rör deras vård i dag är långt ifrån är självklar. Ibland tycks det vara slumpen som styr möjligheten till inflytande, till exempel vilken vilken kontaktperson brukaren får. Det var också stor variation i vad som sågs som delaktighet. Ibland kunde det handla om att bara skriva under ett planeringsdokument som redan var färdigplanerat.

De professionella som fick gå igenom en utbildning i delat beslutsfattande, DBF, fick ökad förståelse och kunskap för hur de skulle kunna arbeta med delaktighet i praktiken med brukare som de mötte i sitt arbete. Men, detta innebar också att de behövde ändra delar av sin yrkesroll. Annars skulle delaktigheten inte bli verklighet.

Referens: Bendtsen Kronkvist, Maria (2025), Delaktighet i vårdbesluten – delat beslutsfattande inom socialpsykiatrisk vård, Umeå universitet.

Krica Behandling & Utbildning rekryterar:

Enhetschef/Föreståndare Kricagården

**Vill du göra verklig skillnad för barn
och ungas psykiska hälsa?**

Vi söker en engagerad och driven chef till vårt behandlingshem i Hägersten. I rollen har du det övergripande ansvaret för att leda, utveckla och kvalitetssäkra verksamheten. Allt för att tillsammans med ditt team uppnå goda behandlingsresultat.

Läs mer om Krica och om tjänsten på www.krica.se

**Varmt välkommen
med din ansökan!**

krica

Svenska föreningen för kognitiva
och beteendearikterade terapier

CTNotes

Journalssystemet för psykologer
och psykoterapeuter

SFKBTS ÅRSKONFERENS 17-18 OKTOBER 2025 STOCKHOLM ”Upplevelsebaserad KBT – metoder i utveckling”

Varmt välkommen till årets viktigaste konferens för dig som vill utveckla dina terapeutiska färdigheter inom KBT! Det här är ett unikt tillfälle att låta dig inspireras, öppna upp för känslor, lära dig mer om gestaltande tekniker och våga vara mer lekfull i terapirummet.

Ett fullspäckat program!

Föreläsare:

**MICHAEL SKRAGGE, ROSHI DERAQSHAN,
MIA ÖSTLIN, EVA BARKMAN**

Panelsamtal om psykedelika och dess relation till psykologiskt förändringsarbete samt hur användandet av det kan förhålla sig till menings-
skapande med **PEHR GRANQVIST, MICHAEL
SKRAGGE och POUL PERRIS**

ANDNINGSÖVNINGAR

WORKSHOPS i gestaltande tekniker såsom
stolsövningar och frasarbete, digitalt och i
rummet

 Debatt

”INFÖR SPECIALIST- UTBILDNING EFTER SOCIONOMEXAMEN”

”Grundutbildningen till socionom fungerar generellt väl. Det som saknas är en sammanhållen struktur för socionomers vidareutbildningar.”

Skuggutredningen för socionomers vidareutbildningar:

Tapio Salonen

senior professor i socialt arbete,
Malmö universitet, ordförande

Martin Börjeson

docent i socialt arbete,
Marie Cederschiöld högskola,
sekreterare

Mats Collin

Föreningen Sveriges
socialchefer

Fredrik Hjulström

Akademikerförbundet SSR

Jenny Norén

Fackförbundet Vision

Alexandru Panican

Förbundet för forskning och
praktik i socialt arbete

Lennart Sauer

Sveriges socionomutbildningar

Det sociala arbetet är en central del av den svenska välfärdspolitiken, och dess betydelse har under senare år blivit än tydligare.

Den nya socialtjänstlagen innehåller skärpta krav på att socialtjänsten ska bedrivas utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet.

Detta har inneburit att frågorna om socionomutbildningens inriktning och utformning i allt högre grad kommit att uppmärksammas.

I februari 2025 överlämnades betänkandet En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27) till regeringen. Utredningen omfattar genomtänkta resonemang såsom betydelsen av att bibehålla socionomutbildningen som en generalistutbildning. Samtidigt utgår utredningen från felaktiga antaganden om utbildningen och bygger på ett snävt förhållningssätt till socionomers yrkesfält som reduceras till delar av myndighetsutövningen inom socialtjänsten. Utredningen innehåller förslag som leder till en detaljstyrning av examensmålen som strider mot principen om målstyrning enligt Bolognadeklarationen, samt hotar akademisk frihet om utformning av en högskoleutbildning.

SOCIONOMUTBILDNINGEN ÄR en utbildning med ett högt söktryck, studenter som genomgår utbildningen har goda arbetsmarknadsutsikter. Inom ramen för Förbundet för Sveriges socionomutbildningar, FSS, sker ett kontinuerligt arbete för att utveckla utbildningen och anpassa den till nya utmaningar. Grundutbildningen funge-

rar med andra ord generellt väl. Det som saknas är en sammanhållen struktur för socionomers vidareutbildningar. Detta konstateras också av den statliga socionomutredningen som föreslår att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att utreda behovet av en förlängd socionomutbildning med examen på avancerad nivå, något som vi håller med om.

HÖSTEN 2024 PRESENTERADE vi ett förslag på en utbildningsreform som tar sikte på att skapa en sammanhållen struktur för socionomers vidareutbildningar (se skuggutredningens rapport om reform för socionomers specialistutbildningar). Vårt förslag innebär att specialistutbildning med yrkesexamen på avancerad nivå med minst 60 högskolepoäng (ett års heltidsstudier) ska införas inom socionomfältet på bred front de närmaste årtiondena. Vi tänker oss minst ett tiotal specialistutbildningar för till exempel barn och familj, unga, våld i nära relationer, missbruk, äldre, familjerätt och förebyggande socialt arbete. Vår målsättning är att minst hälften av alla socionomer genomgår en fördjupande specialistutbildning efter socionomutbildning och åtminstone något års yrkespraktiska färdigheter inom respektive fokus.

För att möjliggöra detta föreslås en sammanhållen reform där yrkesstrukturen inom socionomfältet inför specialisttjänster som fordrar akademisk vidareutbildning. Kvalificerade arbetsuppgifter behöver tydliggöras i befattningsbeskrivningar och karriärtjänster införas på bred front. På så vis knyts efterfrågan av akademiska vidareutbildningar för socionomer ihop med

en översyn av tjänstestrukturen inom socialt arbete. Detta har varit den svaga länken i nuvarande ordning. Vi förordar krav på relevant arbetslivserfarenhet på minst ett år som behörighetskrav för dessa specialistutbildningar. Det är naturligt att tämligen nyexaminerade socionomer skaffar sig egna yrkeserfarenheter som kan ligga till grund för deras vidare yrkesval.

EN REFORM AV DET slag vi förordar förutsätter insatser och samordning på såväl nationell som regional nivå. I vår rapport identifierar vi några av dessa insatser, bland annat inrättande av ett nationellt socialt kompetensråd,

regionala samarbetsorgan och koordinering mellan landets lärosäten.

Att inrätta en specialistutbildning efter socio-nomexamen anser vi som representerar skuggutredningen vara den avgörande strukturella utmaningen för socionomfältet för att åstadkomma det paradigmskifte inom socialtjänstens område som den nya socialtjänstlagen tar sikte på! Vi uppmanar regeringen att skyndsamt tillsätta en utredning för att komma vidare i denna fråga och ställer oss till förfogande i konstruktiva diskussioner framåt. ◀

”Vi uppmanar regeringen att skyndsamt tillsätta en utredning för att komma vidare i denna fråga”

➔ VAD TYCKER DU? VILL DU SKRIVA REPLIK?

Debattera vidare på vår facebookside eller på LinkedIn.
Vill du skriva en replik så skicka den till redaktionen@socionomen.se.

ANNONS

FREDRIKSDAL

Ett utrednings- och behandlingshem
för familjer med barn i åldrarna 0-13 år
och blivande föräldrar

Tel. 0380 - 261 10
www.utredningshem.se

Sett, läst, hört

Så tar sig gängen in i ungas fickor och sovrum

FACKLITTERATUR

Gängkriminalitet: Från gatan till sociala medier

David Sausdal, Erik Hannerz
Liber

De senaste åren har det skrivits åtskilligt om svensk gängkriminalitet i en rad olika sammanhang – i media, i fack- och skönlitteratur och i forskningen. Vad som däremot har saknats är en lättöverskådlig sammanställning av den kunskap vi samlat på oss.

Gängkriminalitet: Från gatan till sociala medier gör precis det. Det är ett slags forskningsbaserat referensverk som sammanställer både nationella och internationella studier.

Den danska kriminologen David Sausdal och sociologen Erik Hannerz besvarar vad som i många fall är fundamentala frågor och ger läsaren en solid grund att stå på. Boken går bland annat igenom vad ett gäng är, vilka som ingår, var de finns och vad de gör.

Boken utger sig inte för att ge några slutgiltiga svar på de mer komplicerade frågorna. Till exempel hur man som samhälle kan förebygga gängkriminalitet.

Däremot ger boken tillräckligt med grundkompetens för att läsaren ska kunna ta sig an de mer komplexa delarna.

På det sättet kan boken säkert fungera som ett lämpligt diskussionsunderlag, inte minst för de som arbetar med målgruppen eller för samhällsaktörer som skolor, kommuner, kriminalvård och polis.

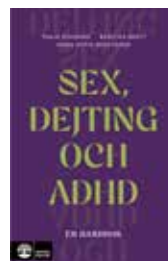
Det här är också gängkriminalitet skärskådat ur ett modernt perspektiv. Den begränsar sig inte bara till gatorna, utan närmar sig också gängens växande digitala närvaro.

Tommy Johansson

FACKLITTERATUR

Sex, dejting och adhd

Tanja Suhinina, Rebecka Bratt,
Anna-Sofia Bengtsson
Natur & Kultur

Det kan vara en utmaning för vem som helst att navigera genom dejtingvärlden, kärleksrelationer och sex. Men för personer med adhd kan det vara särskilt utmanande.

Hur förbättrar man sånt som känsloreglering, arbetsminne, impuls kontroll? Vad kan man göra för att minnas alla moment i en trerättersmiddag? Hur hittar man fokus så att tankar om tvätttider och semesterplaner inte stör när man ska ligga?

Sex, dejting och adhd är en handbok som efterfrågats länge – av målgruppen, professionen, partners, vårdnadshavare och anhöriga.

Genom kapitel om allt från träning i medveten närvaro och att hantera starka känslor till riskhantering vid sex får vi alla lära oss mer. Viktigt att understryka är att boken inte bara listar problem och fallgropar. Det är också en genomgång om vad adhd innebär.

Förutom att vara ett stöd riktat direkt till målgruppen är *Sex, dejting och adhd* ett bra stöd för föräldrar. Att rusta sig med den kunskap som löper över bokens kapitel är kanske inte en garant för bra samtal med sina barn – men det ökar chanserna rejält.

Samtidigt riktar sig boken också till äldre personer med adhd eller till personer utan adhd, men som av andra skäl har liknande svårigheter.

Boken bygger på kunskap från många olika yrkesgrupper, som psykologer, arbetsterapeuter och sexologer för att nämna några. Och inte minst, personliga erfarenheter från författarna själva.

Tommy Johansson

PODD: SOMMAR I P1, ANDERS ERIKSSON

82-åriga Anders Eriksson valdes till Lyssnarnas sommarvärd 2025. Sedan 70-talet har han arrangerat resor med Rosa bussarna. Han utlovar ett program som blir en "rosa bussfärd rakt in i ditt inre – där barnet i dig fortfarande springer barfota, nyfiken och orädd".

FOTO: MATTIAS AHLW/SR

Sevärt i sommar!

Text: Fredrik Söderlund

1 Historien om Jim

Före detta kollegorna Aymeric och Florence träffar varandra av en slump. Florence är gravid i sjätte månaden och pappan till barnet finns inte med i bilden. Det som följer är en film som sträcker sig över nästan tre decennier och är en rörande skildring om faderskap och identitet. Aymeric uppfostrar sin partners barn som sitt eget, tills den biologiska pappan plötsligt dyker upp och förändrar allt. Diskussionen kring att faderskap inte alltid är en fråga om biologi utan snarare om relationer och ansvar känns relevant. Resan tar upp frågor om föräldraskap, tillhörighet och emotionell distans. *Historien om Jim* bygger på den franska succéromanen med samma namn och är en fin liten story om relationer som formas och förändras över tid.

Premiär 27 juni

Distributör: Lucky Dogs

2 Hard truths

Mike Leigh har varit en av filmvärldens främsta arbetarklasskildrare sedan 70-talet. Hans senaste drama är en osminkad skildring av psykisk ohälsa och social utsatthet. Pansy kämpar med depression där kommunikationen med både hennes make, son och övriga släkt ständigt brister, mycket på grund av hur hennes symptom omvandlas till både ilska och bitterhet. Regissörens improvisationsdrivna berättande gör filmen både trovärdig och gripande där en lågmäld humor fungerar både som mental krycka och ironisk twist. Den hårda sanningen i filmens titel är att Pansy behöver akut professionell hjälp men att hon är för stoisk och att ingen vågar konfrontera henne. Leigh har lyckats igen.

Finns på SF Anytime

Distributör: NonStop Entertainment

3 Efter Sagolandet

Åren 2019 till 2022 var oerhört skakiga och upplevs idag som tre kritiska år där vårt samhälles skörhet ställdes på sin spets. Finlandssvenska Kirsi Nevanti, känd för sin personliga stil, fokuserar på just detta i sin suveräna dokumentär. *Efter Sagolandet* är ett porträtt av en nation i förändring. Ett tvärsnitt av en värld som drabbats av ökad organiserad brottslighet, dödsskjutningar, pandemin, kriget i Ukraina, Brexit, en skandalartad Trump-administration och Greta Thunbergs skolstrejk. Människors röster, naturen och vår egen litenhet är några av de berättarnivåer som får plats. Nevantis film är både mediativ, skrämmande, vackert upplysande och får oss att höja på ögonbrynen inför vart mänskligheten är på väg.

Går på bio

Distributör: Folkets Bio

”En människa är alltid mer än det du ser”

Häromdagen skulle jag förnya mitt pass. Vid kassan ställde polisen den oundvikliga frågan: ”Är du fortfarande 158 centimeter lång?” En korrekt fråga i samband med ett passbyte, förstås. Men inom mig startade en snabb och oväntad tankekedja. Har jag krympt? Jag är ju ändå 55 år. Visst är jag kort men inte har jag väl krympt? Samtidigt hörde jag mig själv svara: ”Ja, inga förändringar.” Min hjärna fortsatte att spinna och jag föreställde mig alla möjliga följdfrågor: ”Är du fortfarande skild? Har du fortfarande samma identitet, nämligen homosexuell?” Och så den kanske banala tanken: ”Mätte bilden på det nya passet bli bättre än den förra.”

DET ÄR FASCINERANDE hur en enkel fråga kan utlösa en sådan intern massiv process. Utåt visade jag naturligtvis ingenting. Bara ett litet, tjänstvist leende, med det enda målet att processen skulle gå smidigt och snabbt så att jag kunde gå vidare med min dag.

I Stadsmissionens dokument om våra grundläggande värderingar finns en mening som verkligen har etsat sig fast hos mig: ”En människa är alltid mer än det du ser.”

FOTO: CAROLINELINSSON

Jonas Rydberg,
generalsekreterare för Sveriges
Stadsmissioner

Jag har nu arbetat med socialt arbete i olika former i 35 år. Ändå, efter alla år, tänker jag lite extra på just den där inledande frågan i mötet med en ny människa. ”Hej, vad behöver du för hjälp idag?”, ”Hej, kan jag hjälpa dig med något?”. Alltid med en djup insikt över att jag faktiskt inte har någon aning om vem personen framför mig är, vilka tankar som rör sig i hans huvud, vilka drömmar och utmaningar som pågår just nu. Vi är ju alla så mycket mer än vad som syns på ytan.

I MIN ROLL SOM generalsekreterare för Sveriges stadsmissioner får jag möjlighet att påverka och följa statliga utredningar och lagförslag inom det sociala området.

Införandet av den nya socialtjänstlagen närmar sig, och just nu läser jag och mina kollegor tusentals sidor av utredningar; om drivkrafter, aktivitetskrav och helt nya kvalificeringskrav för delar av vårt allmänna försäkringssystem. Sverige står inför ett tydligt skifte inom offentligt finansierad välfärd. Även om socialtjänstlagen fick en tydligare förebyggande och tidigare ansats totalt sett, föreslås nu delar av densamma höja trösklarna för insatser. Stadsmissionen fortsätter arbetet utifrån våra egna resurser, samtidigt möter vi allt fler människor i livssituationer som vi inte sett i samma utsträckning tidigare. Under 2024 distribuerade vi över 6 000 ton mat till behövande, och SCB:s senaste statistik visar att nästan 700 000 personer i Sverige lever i social och ekonomisk fattigdom – en ökning med mer än 300 000 sedan 2021. Välfärdssamhället ska vara effektivt och värdigt och måste stödja varje individ till bättre hälsa, social trygghet och självförsörjning.

INGEN MÄNNISKA är någonsin bara det en ser. Mitt i förändringar får vi aldrig glömma varje människas rätt till ett värdigt liv. Situationen hos passpolisen påminde mig så tydligt om just detta. Tillsammans kan vi göra stor skillnad i varje människas liv genom att komma ihåg att varje individ är så mycket mer än det vi ser vid första anblicken. Vilken fråga kommer du att ställa nästa gång du möter någon? ◀

→ FLER KRÖNIKOR: HITTAR DU PÅ SOCIONOMEN.SE

”På tio år har Sverige gått från kärlek till hat”
CARIN FLEMSTRÖM

”Pojkarna i riskzonen behöver empati, alternativ och förståelse”
ATILLA YOLDAŞ

”Våldsamma män har inte problem med sin ilska”
ANGELICA OGLÄND

SKAMMLIGT

Skam är en central känsla i många olika diagnoser. Så vad har skammen för betydelse för den psykiska ohälsan? Och hur kan vi närma oss det skämmiga i psykoterapi?

I din brevlåda den
11 september

nytida

Vi gör världen lite bättre, en människa i taget

Nytida ger stöd till barn, unga, vuxna och familjer inom både funktionsnedsättning och psykosocial problematik. Vi finns här för dig, med över 460 verksamheter runt om i landet.

Läs mer om oss på nytida.se